

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Kateřina Macourková

„Do Předmostí za mamuty“

Výukový projekt pro předškolní vzdělávání

Olomouc 2021

Vedoucí práce: Mgr. Monika Dokoupilová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Do předmostí za mamuty“ – Projekt pro předškolní vzdělávání vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne

podpis autorky práce

Poděkování

Nejprve bych chtěla poděkovat paní Mgr. Monice Dokoupilové za cenné rady a připomínky.

Dále bych ráda poděkovala dětem a pedagogům z Mateřské školy Čekyně, kteří mi pomohli celý projekt realizovat.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tematikou pravěku a předškolního vzdělávání. Cílem je vytvoření výukové projektu a jeho realizace v mateřské škole. Záměrem toho projektu je děti hravou formou seznámit s životem pravěkých lidí a stručnou historií pravěku.

V teoretické části popisuji Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, vývojem dítěte předškolního věku a stručnou historií Předmostí v období pravěku a také způsobem života pravěkého člověka.

V praktické části jsem vytvořila a realizovala výukový projekt, pro který jsem vymyslela a udělala didaktický materiál k výuce.

Klíčová slova:

Výukový projekt, předškolní vzdělávání, mateřská škola, pravěk

Annotation

This thesis deals with prehistoric history and preschool education. Target of this thesis is creation of educational project and it's realization in kindergarten. Intention of this project is to acquaint preschool children with life of prehistoric people and prehistoric history in playful way.

In theoretical part is described Framed Education Programme for Preschool Education, development of a preschool child and brief history of Předmostí in prehistoric history and way of life in prehistoric.

In practical part is described making and realization of an educational project, for which I have made didactic material for teaching.

Keywords:

Educational project, preschool education, kindergarten, prehistoric

Obsah

Úvod.....	6
Teoretická část	7
1. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	7
1.1. Hlavní principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání ..	7
1.2. Úkoly předškolního vzdělávání.....	8
1.3. Cíle předškolního vzdělávání	9
1.4. Vzdělávací obsah RVP PV.....	11
1.5. Školní vzdělávací program.....	13
1.6. Vzdělávání v mateřské škole.....	14
1.6.1. Organizace dne v mateřské škole	14
1.6.2. Organizační formy v předškolním vzdělávání	16
1.6.3. Metody výuky v předškolním vzdělávání	18
2. Dítě předškolního věku.....	20
2.1. Vývoj dítěte předškolního věku	20
2.2. Kresba	22
3. Předmostí u Přerova	23
3.1. Doba lovců mamutů	23
3.2. Historie archeologických výzkumů v Předmostí	25
3.3. Předmostí dnes	27
Praktická část	29
4. Realizace výukového projektu	29
4.1. 1. Den - Pondělí.....	29
4.2. 2. Den - Úterý.....	38
4.3. 3. Den - Středa.....	46
4.4. 4. Den - Čtvrtek.....	53
4.5. 5. Den - Pátek.....	61
Závěr	67
Seznam odborné literatury	68
Ostatní zdroje.....	70
Seznam příloh	71
Přílohy.....	6
Příloha A – Píseň Běží mamut.....	6
Příloha B – Pracovní list Co patří do řady?.....	7
Příloha C – Pravěké počítání	8

Příloha D – Pravěká první písmena	9
Příloha E – Pravěké počítání slabik	10
Příloha F – Pravěké domino	11
Příloha G – Pravěký dobble.....	12
Příloha H – Zadní strana aktivit.....	13

Úvod

Při praxi v mateřské škole jsem se stále častěji setkávala s tím, že děti nemají ani minimální přehled o historii či o životě v minulosti. S rozvojem povědomí o tomto tématu by se mělo začít již v předškolním věku, kdy si děti mohou vytvořit alespoň základní představu o historii. Mateřská škola Čekyně, kde jsem vykonávala praxi a momentálně také již pracuji jako pedagog, spadá pod Základní školu Jana Amose Komenského v Přerově (později ZŠ JAK Přerov), která se nachází v lokalitě Předmostí, což je jedno z nejznámějších archeologických nalezišť doby lovců mamutů. ZŠ se již od minulého století snaží seznámit děti s životem v době pravěku, a proto vytvořila v prostorách školy Malé školní muzeum. Zde provádí vybraní žáci druhého stupně základní školy studenty z jiných škol a hravou formou je seznamují s historií. Tuto školu jsem sama navštěvovala a také byla průvodkyní ve školním muzeu, což mi přineslo nejen skvělé zážitky, ale také spoustu zkušeností, který jsem uplatnila v pozdějším životě. Na základě toho jsem se rozhodla, vytvořit projekt pro předškolní vzdělávání, které by pomocí didaktických hraček a pomůcek zábavně představilo historii a život pravěku.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První kapitola teoretické části se věnuje Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání a obecně předškolnímu vzdělávání. Druhá kapitola se zaměřuje na vývoj dítěte předškolního věku. V třetí kapitole stručně popisují historii Předmostí a archeologických vykopávek v této lokalitě. V praktické části seznamuji s přípravou a realizací výukového projektu pro předškolní vzdělávání.

Cílem praktické části bakalářské práce bylo vytvoření projektu pro předškolní vzdělávání zaměřeného na pravěk a jeho následná realizace v mateřské škole. Během příprav samotného projektu jsem vytvořila didaktický materiál, který byl využit během celého projektu.

Smyslem a úkolem celého projektu je přiblížit dětem období pravěku, prohloubit jejich znalosti, a především vytvořit v nich zájem nejen o pravěk, ale celkově o historii. Byla bych ráda, kdyby děti po realizaci projektu samy projevovaly zájem o poznávání historie.

Teoretická část

1. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. Jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, v lesních mateřských školách a v přípravných třídách základních škol.“

(RVP PV, 2018, str. 5)

RVP PV je závazný plán, který byl vytvořen pro předškolní vzdělávání a výchovu. Definuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku ve vzdělávacích institucích. Tento kurikulární dokument vznikl v roce 2004 a nabyl účinnosti se školským zákonem č. 561/2004 Sb. od 1. 1. 2005.

RVP PV vytváří základ pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP), podle nichž se realizuje vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích institucích. Od 1. 9. 2007 jsou všechny státní mateřské školy povinny vytvářet své vzdělávací programy právě na základě RVP PV.

„RVP PV určuje společný rámec, který je třeba zachovávat. Je otevřený pro školu, učitele i pro děti a vytváří tak podmínky k tomu, aby každá škola, resp. pedagogický sbor, jakýkoliv pracovní skupina, profesní sdružení či každý jednotlivý učitel mohli za předpokladu zachování společných pravidel – vytvářet a realizovat svůj vlastní školní vzdělávací program.“

(Šmelová 2018, str. 73)

1.1. Hlavní principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

RVP PV je vytvořen tak, aby mohly být dodržovány odborné požadavky současné kurikulární reformy.

Mezi hlavní principy RVP PV patří:

- *akceptování přirozených vývojových specifíků dětí předškolního věku a jejich promítání do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání*
- *umožňování rozvoje a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb*
- *zaměřování se na vytváření základů klíčových kompetencí dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání*
- *definování kvality předškolního vzdělávání z hlediska cílů vzdělávání, podmínek, obsahu i výsledků, které má přinášet*
- *zajišťování srovnatelné pedagogické účinnosti vzdělávacích programů vytvářených a poskytovaných jednotlivými mateřskými školami*
- *vytváření prostoru pro rozvoj různých programů a koncepcí i pro individuální profilaci každé mateřské školy*
- *umožnění mateřským školám využívat různé formy i metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám*
- *poskytování rámcových kritérií využitelných pro vnitřní i vnější evaluaci mateřské školy i poskytovaného vzdělávání.*

(RVP PV, 2018, str. 5-6)

1.2. Úkoly předškolního vzdělávání

Úkolem výchovy a vzdělávání ve školních institucích je především doplňovat a podporovat výchovu rodiny a také zajistit dítěti dostatek impulsů a podnětů k jeho dalšímu rozvoji a učení. Během předškolního věku dítěte vzdělávání poskytuje odbornou péči a usiluje o to, aby mu mateřská škola dala příjemné zkušenosti a dobré základy pro budoucí vzdělávání a život. Je tedy nutné rozvíjet osobnost dítěte po všech stránkách, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, pomáhat mu s porozuměním okolního světa, a především dítě důkladně motivovat při jeho výchově a učení.

Jedním z nejdůležitějších úkolů předškolního vzdělávání je vytvořit správně základy pro pozdější pokračování ve vzdělávání, čehož můžeme dosáhnout tím, že dítě budeme maximálně rozvíjet dle jeho individuálních možností.

1.3. Cíle předškolního vzdělávání

Pedagog v mateřské škole musí pracovat s cíli, které se dělí do 4 cílových kategorií, které jsou přesně definované v RVP PV. Všechny jsou spolu úzce spjaté a vzájemně spolu korespondují.

Jedná se o:

- *Rámcové cíle* – vyjadřují univerzální záměry předškolního vzdělávání
- *Klíčové kompetence* – představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání
- *Dílčí cíle* – vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti
- *Dílčí výstupy* – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty

(RVP PV 2018, str. 9)

Cílem předškolního vzdělávání je rozvoj dítěte po stránce fyzické, psychické i sociální. Pedagog musí vést dítě tak, aby se po ukončení předškolního vzdělávání stalo samostatnou osobou, která bude zvládat dané úkony denního života.

„Instituce poskytující předškolní vzdělávání, resp. jejich učitelé, sledují při své práci tyto rámcové cíle (záměry):

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání

2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost

3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí“

(RVP PV 2018, str. 10)

Díky rámcovým cílům se pedagog lépe orientuje jak v předškolním vzdělávání, tak v každodenní práci s dětmi. Je nutné myslet na to, že pokud jsou cíle dosáhnuty, směřujeme ve vzdělávání k rozvíjení klíčových kompetencí. Rámcové cíle jsou univerzální, přirozené a všudypřítomné a pedagog musí vzít v potaz to, že svým chováním o postoji neustále dítě ovlivňuje. A to nejen při činnostech plánovaných, ale také při činnostech spontánních.

„Klíčové kompetence jsou výstupy, které jsou soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.“

„Jedná se o společenské normy, které se podílejí na vzdělávání a účastní se na úspěšném životě člověka. Jsou osvojovány během dalšího vzdělávání a postupem života. Je důležité zdůraznit, že tyto klíčové kompetence jsou nazývány jako základ vzdělávání. K jednotlivým klíčovým kompetencím dítě na konci předškolního vzdělávání může, ale i nemusí dojít.“

(Šikulová, Čepičková, Wedlichová, 2005).

Cílem vzdělávání je, aby každý žák dosáhl v klíčových kompetencích takové úrovně, jaká je pro něj dosažitelná a byl připraven pro další vzdělávání. Klíčové kompetence se vzájemně prolínají, aktivity musí být sestaveny tak, aby docházelo k rozvoji všech klíčových kompetencí.

Mezi klíčové kompetence patří:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problému
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence činnostní a občanské

Získávání klíčových kompetencí začíná již v předškolním vzdělávání a utváří se v podstatě po celý život jedince. Jedná se tedy o proces, který je otevřený, dlouhodobý a celoživotní.

Za začátku si nejdříve osvojujeme základy klíčových kompetencí, které potom dále rozvíjíme a obohacujeme. Úroveň klíčových kompetencí u předškolního vzdělávání, které děti mohou zvládnout, určuje úroveň chápání a celkového rozvoje.

Dítě, které ukončuje předškolní vzdělávání, by mělo mít tyto kompetence:

Kompetence k učení znamená, že dítě by mělo umět např.:

- uplatňovat již získané zkušenosti v praktických situacích
- mít základní povědomí o světě lidí, kultury, přírody a techniky
- učit se nejen spontánně, ale i cíleně a být si vědomo, že je to činnost důležitá po celý život

- pozorovat, experimentovat, zkoumat a objevovat okolní svět

Kompetence řešení problémů znamená, že dítě by mělo umět např.:

- při problémech a konfliktech uplatňovat již získané zkušenosti a vědět, kdy je řešení účinné a kdy není
- všimnout si dění a problémů v okolním světě
- upevňovat si početní představy, dokázat užívat matematické a číselné pojmy
- nebát se udělat chybu

Kompetence komunikovat znamená, že dítě by mělo umět např.:

- vyjádřit své myšlenky, nápady a fantazii pomocí vhodně formulovaných vět
- komunikovat se svým okolím, domlouvat se a vyjednávat
- rozšiřovat si svou slovní zásobu
- ovládat dovednosti, které předcházejí čtení a psaní

Kompetence sociální a personální znamenají, že dítě by mělo umět např.:

- umět si vytvořit svůj vlastní názor a stát si za ním
- chápat, že lidé jsou různí a umět být tolerantní k jejich odlišnostem
- chápat, že agresivita, ubližování, ponižování, agresivita a násilí se nevyplácí, a že konflikty se mají řešit dohodou
- vystupovat samostatně

Kompetence činnostní a občanské znamenají, že dítě by mělo umět např.:

- dokázat činnosti a aktivity plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat
- být otevřené aktuálnímu dění v okolním světě a zajímat se o druhé
- uvědomovat si svá práva i práva druhých
- mít základní povědomí o lidských hodnotách a o tom, co je důležité

1.4. Vzdělávací obsah RVP PV

Obsah předškolního vzdělávání je hlavním prostředkem ve vzdělávání dítěte předškolního věku. Obsah je definován tak, aby dle něj došlo k naplnění vzdělávacích záměrů a splnění vzdělávacích cílů. Je vymezen v podobě učiva a očekávaných výstupů společně pro celou věkovou skupinu, tedy pro děti od 2 do 6 let (v případě odkladu 7 let).

Vzdělávací obsah v RVP PV je rozdělen na 5 oblastí, které se vzájemně propojují.

Jedná se o:

- Dítě a jeho tělo (biologická oblast)
- Dítě a jeho psychika (psychologická oblast)
- Dítě a ten druhý (interpersonální oblast)
- Dítě a společnost (sociálně kulturní oblast)
- Dítě a svět (enviromentální oblast)

Záměrem v biologické oblasti je stimulace a podpora růstu a neurosvalového vývoje dítěte, zdokonalení tělesné zdatnosti, rozvoj pohybových a manipulačních dovedností, podpora při osamostatnění se v sebeobsluze, vytváření zdravých životních návyků a postojů, a především zaměření se na celkovou fyzickou pohodu.

Psychologická oblast se zaměřuje především na péči o duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj řeči, jazyku, intelektů, emocí, citů, poznávacích procesů, podporu sebepojetí i sebenahlížení, kreativitu a přirozený rozvoj učení a poznání.

Interpersonální oblast zahrnuje podporu v navazování vztahů dítěte k jinému člověku, posilování, kultivování a obohacování jejich společného vztahu a komunikace a také péči o zajištění pohody těchto vztahů.

V sociálně kulturní oblasti je záměrem uvést dítě do společnosti lidí a seznámit ho s pravidly soužití s ostatními, představit mu svět kultury a umění, pomoci mu k získání potřebných dovedností, zvyků a postojů a aktivně se snažit o utváření společenské pohody v určitém sociálním prostředí.

Enviromentální oblast má za cíl vzbudit u dítěte zájem o základní vědomí o okolním světě a jeho dění, seznámit ho s vlivem člověka na životní prostředí a vytvořit pevné základy k odpovědnému a správnému chování k životnímu prostředí.

Každá oblast obsahuje cílové kategorie:

- dílčí cíle (záměry) – vyjadřují to, co máme u daného dítěte pozorovat a snažit se rozvíjet
- vzdělávací nabídka – souhrn aktivit a činností, které by měl pedagog dětem nabídnou
- očekávané výstupy (předpokládané výsledky) – jsou definovány jako kompetence, které by dítě na konci roku mělo ovládat

V RVP PV jsou také definovaná možná rizika, kterým by se měl pedagog vyvarovat při skladbě vzdělávací nabídky.

1.5. Školní vzdělávací program

Jedná se o kurikulární dokument, který je vytvářen školou na základě RVP PV, ale bere v potaz konkrétní a specifické podmínky dané školy. Mateřské školy si jej tedy mohou co nejvíce přizpůsobit svým podmínkám podle personálního složení, kapacity a vybavení. ŠVP lze zaměřit určitým směrem, podle libosti pojmenovat a tím se odlišit od jiných mateřských škol. Tento oficiální dokument musí být veřejně přístupný a je vytvářen ředitelem mateřské školy, pedagogy a případně i rodiči.

ŠVP musí obsahovat:

- Identifikační údaje o mateřské škole
- Obecná charakteristika školy
- Podmínky vzdělávání
- Organizace vzdělávání
- Charakteristika vzdělávacího programu
- Vzdělávací obsah
- Evaluační systém a pedagogická diagnostika

Vzdělávací obsah ŠVP je rozdělen do integrovaných bloků (dále jen IB), kde každý jeden z nich musí obsahovat všechny vzdělávací oblasti, jenž se vzájemně provazují. IB je potom dále rozvinut v tématech a podtématech. Ty mohou navazovat na dané roční období, měsíc, svátky či jiné aktuální dění během roku. IB mohou být doplněny dílčími projekty či programy, které jsou pak podle potřeby zařazovány do vzdělávání.

ŠVP by měl být stručný, ale výstižný, obsahově přehledný a musí podávat ucelený obraz o dané mateřské škole. Je důležité, aby v něm bylo jasně vytyčeno, v čem se mateřská škola odlišuje od ostatních a jaké jsou její hlavní cíle a principy. Po určitém období je nutné ŠVP vyhodnotit a na základě výsledků aktualizovat. Pro zlepšování kvality vyučování a také profesionální práce pedagogů je evaluace školy velmi důležitá.

ŠVP je výchozím dokumentem pro tvorbu **třídního vzdělávacího programu**. Jedná se o třídní plán, který je typickým pro jednotlivou třídu a vytváří ho samotné učitelky dle věku, možností, zájmů a potřeb dětí konkrétní třídy. Oproti ŠVP není tvořen na celý rok

dopředu, ale zůstává otevřený, tzn. je upravován a doplňován během celého školního roku. TVP není povinné zpracovávat, ale je důležité mít pevně určené cíle.

1.6. Vzdělávání v mateřské škole

Předškolní vzdělávání probíhá především v mateřských školách a je pro děti od 2 do 7 let.

„Pro výchovu, vzdělávání a péči o dítě předškolního věku v mateřské škole je dnes užíván termín „předškolní vzdělávání“. Tento pojem v sobě zahrnuje aspekty výchovné i vzdělávací – týká se zajištění zdravého rozvoje a prospívání každého dítěte, jeho učení, socializace i společenské kultivace.“

(RVP PV 2018, str. 4)

1.6.1. Organizace dne v mateřské škole

Vzhledem k podmínkám dané mateřské školy si každá přizpůsobí organizaci dne dle svých potřeb. Podmínkou je dodržení střídání spontánních a řízených činností či aktivit během celého dne. Pro činnosti jsou vytvořeny časové bloky, které respektují možnosti a podmínky dané školy, a především potřeby a zájmy dětí. Organizace dne je pružná, pedagogové mají možnost reagovat na vnější podmínky a změny.

Podmínky pro organizaci dne v MŠ vymezuje RVP PV.

„Organizační zajištění chodu mateřské školy je plně vyhovující, jestliže:

- Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti dětí, na jejich aktuální či aktuálně změněné potřeby.*
- Do denního programu jsou pravidelně (několikrát v týdnu) zařazovány řízené zdravotně preventivní pohybové aktivity.*
- Učitelé se plně věnují dětem a jejich vzdělávání.*
- Děti nacházejí potřebné zázemí, klid, bezpečí i soukromí.*
- Při vstupu dítěte do mateřské školy je uplatňován individuálně přizpůsobený adaptační režim.*
- Poměr spontánních a řízených činností je v denním programu vyvážený, a to včetně aktivit, které mateřská škola organizuje nad rámec běžného programu.*
- Děti mají dostatek času i prostoru pro spontánní hru, aby ji mohly dokončit nebo v ní později pokračovat.*

- *Veškeré aktivity jsou organizovány tak, aby děti byly podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování, aby se zapojovaly do organizace činností, pracovaly svým tempem atp.*
- *Jsou vytvářeny podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti, děti mají možnost účastnit se společných činností v malých, středně velkých i velkých skupinách.*
- *Je dostatečně dbáno na osobní soukromí dětí. Pokud to děti potřebují, mají možnost uchýlit se do klidného koutku a neúčastnit se společných činností, stejně tak i možnost soukromí při osobní hygieně apod.*
- *Plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí, vyhovuje individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem dětí.*
- *Pro realizaci plánovaných činností jsou vytvářeny vhodné materiální podmínky (věcné vybavení prostředí je dostatečné a kvalitní, pomůcky jsou připravovány včas).*
- *Nejsou překračovány stanovené počty dětí ve třídě, spojování tříd je maximálně omezeno“*

RVP PV 2018, str. 33

„V předškolním vzdělávání jsou uplatňovány aktivity spontánní i řízené, vzájemně provázané a vyvážené, v poměru odpovídajícím potřebám a možnostem předškolního dítěte.“

(RVP PV 2018, str. 8)

Spontánní činnosti jsou aktivity, kde si děti volí samy podle jejich nálady motiv, hračku a partnera. Spontánní aktivity jsou velmi důležitou částí života dítěte, realizují se v nich a také uvolňují stres. Do spontánních činností řadíme námětové hry, kdy si dítě hraje na „něco“, např. na povolání, na zvíře atd. Dále se jedná o konstruktivní hry, při kterých se něco konstruuje či staví, např. ze stavebnic či kostek. V neposlední řadě mohou být aktivity kombinační, které jsou spojením konstruktivních a námětových her. Dítě si něco postaví a poté si na to hraje. Děti se samy rozhodnou, zda si budou hrát samostatně či ve skupince (dvojici či větší skupině). Pedagog by jim neměl do aktivit nijak zasahovat. Výjimka nastává v případě, kdy hra již nikam nevede a více se nerozvíjí, nebo se stane pro dítě nebezpečná. Pedagog tedy může hru dále rozvinout a ukázat, jak se v ní dá pokračovat, nebo ji může ukončit a převést pozornost dětí na jinou aktivitu. V tomto případě se jedná již o **polořízené činnosti**, protože pedagog zasáhl do spontánní činnosti a vznikla jeho určitá kooperace s dítětem.

„Ve vzdělávání je třeba využívat přirozený tok dětských myšlenek a spontánních nápadů a poskytovat dítěti dostatek prostoru pro spontánní aktivity a jeho vlastní plány. Učební aktivity probíhají především formou nezávazné dětské hry, kterou se dítě zabývá na základě svého zájmu a vlastní volby.“

(RVP PV 2018, str. 8)

Řízené činnosti jsou aktivity, které jsou dopředu naplánované pedagogem a mají pevně dané cíle, prostředky a pomůcky. Musí být vhodně přizpůsobeny věku a potřebám dětí ve třídě tak, aby je co nejvíce a nejlépe všestranně rozvíjely. Všechny aktivity jsou organizovány pod vedením pedagoga, který musí děti dostatečně motivovat k daným činnostem. Role učitele je dominantní a musí aktivity dále organizovat, koordinovat a rozhodovat o jejich průběhu.

1.6.2. Organizační formy v předškolním vzdělávání

Pod pojmem organizační formy si můžeme představit určitou organizaci realizace obsahu výuky za použití daných metod výuky a výukových prostředků tak, aby docházelo k všestrannému rozvoji dětí a byly dodrženy jejich zájmy a potřeby. Každá forma vytváří určitý vztah mezi pedagogem, žákem, obsahem a prostředky vzdělávání. Následně shrnu nejzákladnější organizační formy v předškolním vzdělávání.

Hromadné vzdělávání znamená, že vedoucí pozici má učitel, který vede celou skupinou dětí. Tato forma výuky je nejpoužívanější a má velký význam pro rozvoj pocitu sounáležitosti, neboť ve třídě jsou děti, které se odlišují věkem, schopnostmi a dovednostmi, potřebami, zájmy, ale také vyrůstají v různých rodinách a mají tedy jiné zvyky a tradice. Nevýhodou této formy je, že pedagog není schopen věnovat se jednotlivci s ohledem na jeho možnosti, zájmy a potřeby.

Skupinové vzdělávání je takové vzdělávání, kde pedagog rozdělí třídu dětí do menších skupin. Rozdělení by nemělo být nahodilé, musí být předem promyšlené na základě potřeb a individuality dětí, ale také dle zvolených činností. Skupiny musí pedagog vytvářet na základě absolutní znalosti celé třídy tak, aby každé dítě bylo rozvíjeno a nedocházelo ke konfliktům. Nejvhodnější počet dětí ve skupině je 3-5 dle aktivity tak, aby každé dítě bylo zapojeno. Skupiny mohou být homogenní (žáci jsou na stejné úrovni) nebo heterogenní (smíšené). Nevýhodou skupinového vzdělávání je to, že může být obtížné stihnout kontrolovat všechny skupiny při jejich práci.

Principem **individuálního vzdělávání** je to, že pracuje pouze jeden žák s jedním pedagogem bez spolupráce dalších dětí. Učitel tak může u každého žáka využít jiný přístup a postup s ohledem na jeho potřeby a možnosti.

Pro rozvoj kooperace lze využít **kooperativní vzdělávání**, které bývá propojeno se skupinovým vzděláváním. Děti se učí spolupráci v kolektivu, což je důležitou dovedností pro pozdější život.

Projektové vyučování je organizační forma, která se liší od běžného uspořádání učiva. Základem je propojení praxe a teorie tak, aby se dítěti navodil zájem o téma. Všechny aktivity na sebe navazují, doplňují se a společně vytváří určitý konečný „produkt“. Projekt může řešit téma, které je spojeno s praktickými potřebami v každodenním životě.

„Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním.“

(Kratochvílová, 2006, s. 37)

Slovo projekt pochází z latinského slova proicoidi, které znamená hodit, vrhnout vpřed, napřáhnout.

„Projekt můžeme vymezit jako komplexní praktickou úlohu (problém, téma) spojenou se životní realitou, kterou je nutné řešit teoretickou i praktickou činností, která vede k vytvoření adekvátního produktu.“

(Maňák, Švec, 2003, s. 168)

Projekty můžeme dělit:

1) Dle doby trvání

- *Krátkodobý – dvou až několikahodinový*
- *Střednědobý – realizace v průběhu jednoho až dvou dnů*
- *Dlouhodobý – projektový týden*
- *Mimořádně dlouhodobý – několik týdnů nebo i měsíců*

(Maňák, Švec, 2003, s. 169)

2) Dle počtu dětí

- *individuální*

- *kolektivní – skupinové, třídní, ročníkové, ...*
- *individuální + kolektivní*

(Valenta, 1993, s. 6)

Každý projekt má 4 základní kroky, kterých se musí pedagog držet, aby byl schopen dosáhnout vytyčených cílů. Dle W. H. Kilpatricka se jedná o:

a) záměr – co je cílem projektu

b) plán – určuje obsah projektu, pro koho je projekt určen, jaké použije metody a prostředky

c) provedení – samotná realizace projektu, učitel je spíše v pozadí, podle potřeby je v roli vůdce, rozhodčího, rádce, spolupracovníka, (Žanta, 1934)

d) hodnocení – výsledky provedeného projektu, ze strany učitele jde o hodnocení vytyčených cílů

(Valenta, 1993, s. 6)

1.6.3. Metody výuky v předškolním vzdělávání

„Metoda z didaktického hlediska představuje způsob cílevědomého uspořádání aktivit učitele i dětí, které směřují k dosažení cílů, tj. očekávaných výstupů a klíčových kompetencí v souladu se ŠVP a TVP.“

(Šmelová 2018, str. 126)

Každý pedagog musí zvolit vhodné metody výuky, aby mohl dosáhnout vytyčených cílů. Metody lze různě kombinovat mezi sebou, vždy ale musí být vhodně zvolené.

Klasifikace základních didaktických metod podle Maňáka (2003)

A. Metody z hlediska pramene poznání a typů poznatků – aspekt didaktický

I. Metody slovní

1. Monologické metody (např. popis, vysvětlování, vyprávění)
2. Dialogické metody (např. rozhovor, diskuse, dramatizace)
3. Metody práce s učebnicí, knihou

II. Metody názorně demonstrační

1. Pozorování předmětů a jevů
2. Předvádění (předmětů, modelů, pokusů, činností)
3. Demontrace statických obrazů
4. Projekce statická a dynamická

- III. Metody praktické
  - 1. Nácviky pohybových a pracovních dovedností
  - 2. Žákovské laborování
  - 3. Pracovní činnosti (v dílnách, na pozemku)
  - 4. Grafické a výtvarné činnosti
- B. Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický
  - I. Metody sdělovací
  - II. Metody samostatné práce žáků
  - III. Metody badatelské a výzkumné
- C. Metody z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický
  - I. Postup srovnávací
  - II. Postup induktivní
  - III. Postup deduktivní
  - IV. Postup analyticko-syntetický
- D. Varianty metod z hlediska fází výuky
  - I. Metody motivační
  - II. Metody expoziční
  - III. Metody fixační
  - IV. Metody aplikační
- E. Varianty metod z hlediska forem vzdělávání a prostředků
  - I. Kombinace metod s vyučovacími formami
  - II. Kombinace metod s vyučovacími pomůckami

(Šmelová 2018, str. 127-128)

2. Dítě předškolního věku

Během života každý člověk projde několika na sebe navazujícími etapami. Během nich prochází naše tělo určitými biologickými, psychologickými a sociálními změnami.

Etapy se dělí dle Čápa a Mareše 2007 na:

- prenatální období
- rané dětství – kojenec – první rok život dítěte, batole – druhý a třetí rok života dítěte
- předškolní věk – cca od 3 do 6 let věku dítěte
- mladší školní věk – 1. stupeň základní školy – 6-12 let
- střední a starší školní věk – od puberty do cca 20
- dospělost
- stáří

Předškolní věk, kterému se budu věnovat, je obdobím dítěte od dovršení 3. roku věku do vstupu dítěte na základní školu. V tomto období je velmi důležitá výchova v rodině, která by měla být doplněna výchovou a vzděláváním v mateřské škole. Obě výchovy by se měly vzájemně propojovat a úzce spolupracovat. Typickým způsobem vzdělávání a výchovy v tomto období je hra. Důležitým bodem v tomto období je navázání vztahů s vrstevníky a potřeba kolektivu ke hře.

2.1. Vývoj dítěte předškolního věku

V období předškolního věku dítě prochází změnami v tělesné stavbě dítěte. Dětský organismus sílí, tělo zrychleně roste především do délky – období se nazývá „obdobím vytáhlosti“. Dochází k prodloužení horních i dolních končetin, pokračuje osifikace kostry a prořezávají se poslední mléčné zuby.

Na začátku předškolního období bývají pohyby rukou a nohou ještě nekoordinované, ale během období dochází k rozvoji hrubé motoriky a chůze se automatizuje. Zlepšuje se také koordinace při běhu, skoku či pohybu na nerovném povrchu. Před vstupem na základní školu je dítě schopno dělat aktivity, které potřebují složitou pohybovou koordinaci, jako například jízdu na kole, bruslení, lyžování či plavání.

Rozvíjení jemné motoriky je nutné pro rozvíjení manuální zručnosti jako je držení tužky, chytání míče nebo používání příboru. Okolo čtvrtého roku se začíná vyhraňovat lateralita určité ruky, která je podmíněna převahou určité půlky mozkové hemisféry.

„Vnímání převládá synkretické (celistvé), při němž dítě nevyčleňuje podstatné části předmětů, nerozezná základní vztahy mezi nimi. Vnímá především nápadné předměty, které upoutaly jeho pozornost, a především ty předměty, které mají vztah k činnosti“

(Šimíčková-Čížková 2008. Str. 69)

Vnímání dítěte je oproti dospělému nedokonalé a nepřesné, zaměřuje se především na svět kolem sebe. Postupem se zlepšuje sluchové vnímání, dítě je schopno rozeznat základní zvuky (např. zpěv ptáků, zvuk města, hlasy). Nejdůležitějším zdrojem vnímání je především zrak a hmat, dítě rozliší i složité tvary a je schopno popsat vlastnosti daného předmětu. Dítě začíná rozeznávat také doplňkové barvy (růžová, fialová, oranžová), rozpozná základní chutě a vůně. Nemá ještě dokonalou představu o orientaci prostoru, nedokáže přesně odhadnout vzdálenost či čas.

Pozornost bývá na začátku období nestálá, dítě se nedokáže déle soustředit. S postupujícím věkem se pozornost zlepšuje a dítě se dokáže déle a více soustředit na jednu činnost.

Myšlení je egocentrické, což znamená, že dítě vnímá věci tak, jak si přeje a jak je vidí. Opouští „předpojmové myšlení“ a přechází na myšlení, které Piaget nazývá intuitivní, názorné. To znamená, že přemýšlí v ucelených pojmech, které třídí do skupin podle podstatných znaků. Dítě personifikuje vlastnosti neživých předmětů, zvířat a rostlin, např. „pejsek bude smutný“.

V předškolním věku dochází k velkému pokroku v řeči, ve třech letech je dítě schopno opakovat slova, v šesti letech je samostatně mluvit ve větách, na konci předškolního vzdělávání má dítě celkový slovní fond 3000 - 4000 slova a je schopno převyprávět jednoduché básničky, písničky či pohádky.

Emoce u dítěte rychle vznikají a zanikají, dítě je tedy emočně nestabilní. Vztek a zloba se vyskytují především při nevydařené činnosti. Výraznější je cit k dospělým (autoritě) než ke svým vrstevníkům. Postupem času se city k dětem mění, dítě si uvědomuje, že jej potřebuje jako partnera při hře.

Začíná se více rozvíjet etické myšlení, dítě se začíná uvědomovat, co je dobré a co ne, co může a nesmí.

2.2. Kresba

U dítěte dbáme na rozvoj jemné motoriky, čímž rozvíjíme také schopnosti kresby. Ta je pro dítě důležitým dorozumívacím prostředkem a velmi často více namaluje, než vyjádří slovně.

„Kresba je přirozenou součástí vývoje dítěte, je pro ně hrou, zábavou, je možností něco vytvářet, vyjádřit se, obvykle dítěti přináší radost a uspokojení.“

(Bednářová a Šmardová 2006, str. 6)

Kreslení má obrovský význam při pozdějším osvojování dovednosti psaní. Při námětové kresbě má dítě možnost se spontánně vyjádřit a kresba nám tak podává dostatečné informace o úrovni kresby daného dítěte. Pokud má dítě něco kresbou napodobit, musí už vyvinout značnou snahu

Poprvé dítě začíná s kresbou zhruba ve dvou letech, kdy se ohání paží tak, že centrum pohybu je v ramenním kloubu a vznikají tak pouze **čáry** ve tvaru poloviny oválu. Později začne zapojovat také zápěstní kloub, vznikají menší oblouky až tzv. klubka. Dítě nejdříve drží tužku v celé dlani, často přesahuje přes plochu papíru. Po získání zkušeností začíná dítě s dalšími typy čaranic, např. s tečkami, klubíčky a spirálami. Od nepředmětných vyobrazení dítě přechází k hledání obsahu svých obrázků, kdy se snaží svou kresbu pojmenovat dle svých znalostí. Ve třech letech začíná užívat příčný chop s ukazováčkem a používá již rozmanitější tvary. Typické pro tento věk je, že dítě začne kreslit autíčko, ale po dopracování tvrdí, že se jedná o domeček. Nejdůležitějším námětem je lidská postava, která se začíná zlepšovat okolo čtvrtého roku, vznikají tzv. hlavonožci. Jedná se o postavu, která je vyobrazována s velkou hlavou a končetinami, které vycházejí přímo z ní. V obličejí dominují nejdříve oči, později přibývá také nos a ústa. Po delší době dítě začne kreslit i trup, který často nahrazuje oblečením. Této postavě se říká panák, neboť připomíná hadrového panáčka. V šesti letech začíná dítě kreslit postavu více detailněji, pohlaví rozděluje dle oblečení či doplňku. Naznačení pohybu u postav bývá nedokonalé, ve většině případů jej musíme hádat podle věcí v blízkosti. Dítěti nedostatky v pohybu nevadí, nevšímá si jich.

Pro pochopení dětské kresby je nejdůležitější ústní komentář od samotného dítěte. Jeho představy a fantazie jsou veliké, ale ještě je nedokáže přesně zpracovat na papír.

3. Předmostí u Přerova

Předmostí u Přerova je významným archeologickým nalezištěm z období mladého paleolitu. Již od 19. století se zde našlo velké množství artefaktů dokládající existenci obrovského sídliště. Předmostí se nachází v okrese Přerov, který leží na jihu Moravské brány.

3.1. Doba lovců mamutů

Období v minulosti označované jako „doba lovců mamutů“ spadá do doby mladšího paleolitu. Časové rozmezí začíná cca před 40 000 lety, kdy do Evropy přišel člověk moderního typu, a končí zhruba před 14 000 lety, kdy došlo k postupnému vymizení posledních mamutů. V tomto dlouhém časovém úseku se střídaly tzv. stadiály (chladná období) a interstadiály (teplá období), což celkově označujeme jako dobu ledovou. Tehdy se sídliště Předmostí nacházelo na sprašovém hřbetě, který ležel mezi dvěma vápencovými skalisky Hradiskem a Skalkou. Z těchto vrcholů byl dokonalý výhled po rozlehlé krajině, takže lovci mamutů měli přehled o pohybu zvěře, ale i o možném nebezpečí.

„Strategicky výhodná poloha předměstského návrší splňovala všechny podmínky k vybudování jednoho z prvních stabilnějších sídlišť v otevřené krajině, kam se lidé v klimaticky příznivých obdobích často vraceli.“

(Od lovců mamutů k cihle 2015, str. 7)

Lidé označovaní jako „lovci mamutů“ měli atletická těla, která se jen velmi málo lišila od postav dnešních lidí. Mezi největší rozdíly patří zakulacení mozkovny, zkrácení dolní čelisti a tím pádem zvýraznění brady, zúžení obličeje a také zmenšení nadočnicových oblouků. V tehdejší době dosahovali muži výšky okolo 175 centimetrů, ženy o něco méně, pouze 160 centimetrů. Průměrná délka života byla okolo čtyřiceti let, pouze málo z nich se dožilo vyššího věku.

Ošacení si vyráběli z vyčiněných kůží ulovených zvířat, kterou sešivali pomocí šídla a tenkých řemínků. Byli schopni ušít si oděv, který je dokonale chránil před tehdejšími počasím. Velmi rádi se zdobili různými provrtanými oblázky či ulitami, zvířecími zuby či soškami z mamutích. Kromě ozdobných přívěsků byly vytvářeny také zdobené rytinami čelenky vyřezané z mamutoviny.

Život lovců mamutů byl kočovný, skupiny se pohybovaly po velkých územích podle potřeby zajištění obživy. Museli být v kontaktu s táhnoucí zvěří, a proto se neustále stěhovali. Jedna lovecká skupina obsahovala okolo 20 – 50 osob. Postavení mužů a žen se

lišilo, ženy se věnovaly především dennímu chodu, staraly se o sběr a rodinu. Muži zajišťovali lov a výrobu nástrojů.

Lovci mamutů si vytvářeli sídliště, která se dají rozdělit dva typy:

- Letní tábořiště - menší tábořiště, odkud se podnikaly dlouhé lovecké výpravy
- Zimní tábořiště – stabilnější tábořiště, kde se spojovaly menší skupiny ve větší tlupy

Umístění tábořišť bylo vybíráno podle výskytu dostatečného množství zvěře, rostlin v okolí, blízkosti vody a ochrany před nepříznivým počasím. Základem každého tábořiště bylo ohniště, které bylo dvojího typu a každé mělo jiné využití. První bylo určeno k topení, druhé k vaření potravy. K vytápění se používalo dřevo a silné zvířecí kosti, které obsahovaly velké množství tuku. Součástí tábořišť bylo také obydlí, samostatné obydlí pro šamana a na kraji tábořiště se nalézaly skládky s kostmi. Obydlí byly velmi jednoduché konstrukce. Vyráběly se ze dřeva či dlouhých kostí potažených kůží.

Fauna doby lovců mamutů byla poměrně rozmanitá, nejvíce se ale zde vyskytoval mamut srstnatý. Jednalo se o největšího býložravce doby ledové, který dosahoval výšky 2 – 3,5 metru a délky 5,4 metru. Dospělý jedinec mohl vážit až okolo 6 tun a denně spotřeboval okolo 160 kg potravy a 90 l vody. Průměrně se mamut srstnatý dožíval 45 – 50 let. Mezi další zvířata, která žila v době ledové patří:

- Vlk obecný
- Zajíc běláček
- Liška polární
- Nosorožec srstnatý
- Sob polární
- Kůň sprašový
- Pratur
- Lev jeskynní

V malém počtu se vyskytovali také medvědi, losi, kozorozi, jeleni, bobři, hyeny a pižmoni.

Aby se lovci mamutů uživili, museli daná zvířata ulovit. Díky vyspělé komunikaci, loveckým schopnostem a zbráním, byli muži schopni ulovit jakékoliv zvíře tehdejší doby. Přestože chybí přímé důkazy o tehdejšímu lovu, lze způsoby odvodit z nalezišť

kostí zvířat. Lov mamuta byl promyšlenou akcí, kdy bylo nutné jedince oddělit od stáda, zranit ho a následně nechat zeslábnout. Naporcované zvíře následně odnesli do tábora, kde bylo dále zpracováno. Vytvářeli si zásoby masa, které uchovávali v přírodních lednicích – jámách v zemi. Maso také udili či sušili, aby déle vydrželo. K lovu se používal především oštěp či kopí, který byl zakončen opracovaným kamenným či kostěným pazourkem. Nejčastějším typem kamenného nástroje byl tzv. La Gravette, což byl nástroj, kde hrot vznikl zúžením na hraně kamene. Dalším způsobem lovu zvířat bylo to, že nejprve ulovili menší zvíře, které zamotali sítě a ponechali na cestě jako návnadu. Nálezy rybářských háčků svědčí také o tom, že již v tehdejší době probíhal rybolov. Dalším způsobem získávání potravy byl sběr rostlin, bobulí, koření či hub.

Co se týká umění lovců mamutů, nenajdeme v Předmostí jeskynní obrazy jako ve Španělsku či Francii. Přesto se Přerov může pochlubit nejedním uměleckým dílem, ale především Venušemi. Motiv ženy je chápán jako ženy rodičky, která je dárkyní života a udržovatelka rodu.

V tehdejší komunitě byl velmi důležitou osobou šaman, který byl prostředníkem mezi světem duchů a světem živých. Šaman byl věstcem a léčitелеm, který byl schopen zařídit přízeň duchů pro celou tlupu. Využívali různé přírodní bylinné masti, léky a především amulety, které ochraňovaly lovce mamutů před špatnými vlivy.

3.2. Historie archeologických výzkumů v Předmostí

Za nejstarší písemnou zmínku o nálezů velkých zvířecích kostí považujeme poznámku Jana Blahoslava v díle Gramatika česká z roku 1571.

„Při výkladu hesla o archaismech v přídavcích k první knize praví: Ještě veliké kosti obrů ve vršku pod Skalkou Předmostenskou vykopávají, zuby tak veliké jako pěst, jako hlava člověčí etc., žebra jako břevce i rohy veliké též se nalézaly.“

(Klíma 1990, str. 20)

Této zprávě nebyl kladen důraz, a i přes další archeologické nálezy na Moravě nebylo o Předmostských nálezích nikde psáno. Teprve v roce 1852 úředník Štěpán Keller zaznamenal, že poblíž Předmostí byla odkopána hromada hlíny, pod kterou se našly kosti mamuta nebo mastodonta. Význam nálezů nebyl správně ohodnocen, proto spousta z nich byla zničena. Většina z nich byla odvážena, roztloukána a spotřebována jako hnojivo. Také

cukrovar, založený v roce 1859 využíval pro svou výrobu pleistocenní kosti. Nejen kostí, ale i další archeologické památky byly nenávratně ztraceny.

V 70. a 80 letech 19. století se rozšířilo povědomí o výskytu velkého množství mamutí kostí v Předmostí. Svědčí o tom zprávy od badatelů MUDr. Jindřicha Wankela a Karla Jaroslava Maška. J. Wankel odkryl nespočet kamenných nástrojů, kosti zdobené geometrickými kresbami a zvířecí kosti. Na jaře 1884 dokonce učinil nález pravé poloviny spodní lidské čelisti. O 10 let později byly naleznuty K. J. Maškou další lidské kosti a nedaleko od nich i celá kostra. Následoval objev dalších koster, čímž se zjistilo, že byl zřejmě nalezen společný hrob. Kostry byly na ploše 2,5krát 4 metry až do výše 30 centimetrů. Z hrobu vyzvedl pozůstatky 20 osob, různého věku a obojího pohlaví. Nejvíce se jednalo o kostry mladé, 2 dívčí kostry (10-16 let), 7 dětských koster (do 10 let), 3 kostry kojenců, 3 muži a 4 dospělé ženy. Leželi ve skrčené poloze, ve většině případů hlavou k severu.

„Maškův hrob v Předmostí zaznamenal zcela neobyčejný objev mimořádného významu. Vždyť se mu tehdy nabízela porovnání pouze ve dvou dvojitých a v jednom trojitém hrobě z Grimaldských jeskyní na hranici mezi Monackým knížectvím a Itálií.“

(Klíma 1990, str. 48-49)

Tento hrob tedy jako jeden z mála hovoří o počtu, skladbě a společenské organizaci lovců z doby kamenné. Umožňuje nám také vykreslit jejich podobu, tělesné vlastnosti, zdravotní stav, příčiny a druhy onemocnění, ale také průběh boje v tehdejších podmínkách.

V roce 1895 byla naleznuta zploštělá soška mamuta, která dokazuje, že skvěle ovládali techniku štípání mamutích klů i vytvarování nelehkého materiálu. Tato soška patří k nejlépe vytvořeným napodobeninám mamuta. Dalším, velmi zásadním nálezem, byl kel s rytinou ženského těla z geometrických tvarů. Hlava je tvořena trojúhelníkem, prsa elipsami, zbytek těla kruhem a několika souběžnými čarami, které naznačují končetiny. Zachyceny jsou dokonce i obličejové rysy, pomalování těla barvivem či jiné ozdoby. Ke ztvárnění ženy, dátkyně života, přidali také sošky z prstních článků mamutích kostí.

Od podzimu 1894 začal kopat v Předmostí Martin Kříž, který učinil objevy zbytků chýší pravěkých lidí. Tyto chýše byly ohraničeny do země zakopanými mamutími kostmi.

Na začátku 20. století probíhaly v Předmostí další výzkumy, během kterých bylo objeveno velké množství kostí, jak zvířecích, tak lidských, obrovské množství kamenných nástrojů, či jiných důkazů o životě pravěkých lidí v Předmostí. Po roce 1943 byly některé

archeologické nálezy převezeny po druhé světové válce na zámek v Mikulově, kde byly bohužel zničeny při požáru, který založila německá armáda. Další velké výzkumy, které probíhaly v Předmostí v letech 1971-1976, vedl český archeolog Bohuslav Klíma. Díky četným objevům vydal v roce 1977 archeologický atlas Předmostí.

Po roce 2000 byly učiněny další výzkumy, jedním z nezajímavějších je výzkum, na kterém se podíleli čeští odborníci a studenti z vědeckovýzkumných a univerzitních pracovišť společně s týmem pracovníků z Univerzity z Cambridge. Nálezy byly konzervovány přímo na daném místě a tím byla veřejnosti zpřístupněna dochovaná vrstva z doby kamenné. Památník se nachází v těsné blízkosti hřbitova, o kterém se odborníci domnívají, že pod sebou skýtá velké množství „pokladů“ z doby lovců mamutů.

3.3. Předmostí dnes

Již od počátků výzkumů vedli kantoři tehdejší obecné školy v Předmostí v kabinetě sbírku předmostenských nálezů. Podnětem jim k tomu byla první archeologická konference, která se uskutečnila v budově školy v červnu roku 1895. Sbírkou ve škole byla po dlouhou dobu jedinou připomínkou naleziště. Pod vedením J. Kalmana, který byl na škole vlastivědným učitelem, byla sbírka přetvořena na „Koutek pravěku“ a zpřístupněna veřejnosti. Byly zde vystaveny originální archeologické nálezy z Předmostí. V roce 1999 bylo ve škole otevřeno Male školní muzeum, které bylo zaměřeno na dobu lovců mamutů a jeho cílem bylo interaktivní výukou přiblížit téma pravěku široké veřejnosti. Školní muzeum bylo v roce 2004 přemístěno do sklepních prostor základní školy Jana Amose Komenského a doplněno výtvarnou prací žáků zaměřenou na pravěk. Na vybudování školního muzea se zasadil bývalý ředitel základní školy V. Peška, žáci i učitelé ve spolupráci s Muzeem Komenského v Přerově, Moravským muzeem a občanským sdružením Predmostenzis. Toto sdružení se zasloužilo o dokončení sochy mláděte mamuta z betonu v životní velikosti, který dostal jméno Mamutík Tom.

V té době se začal rozvíjet projekt zvaný Předmostím až do pravěku, jehož základní koncepcí byla prezentace archeologického naleziště. Později začaly provádět první výzkumné sondy, které měly sloužit k prozkoumání terénu kvůli plánu vystavět budovu terénní prezentace. Rozhodlo se o umístění stavby na severovýchodním nároží hřbitova a začalo se také přemýšlet o naučné stezce v lokalitě. Památník lovců mamutů byl slavnostně otevřen v roce 2006 a s ním i zpracovaná naučná stezka. Díky archeologickému odkryvu vrstvy z pravěku, která byla přímo na místě konzervována, mohla být zpřístupněna

veřejnosti a ukázat jí tak pozůstatky zvířat z doby lovců mamutů. Mezi nálezy patří kosti ze zvířat (převážně mamuta, koně, soba či lva jeskynního), kamenné štípané nástroje nebo umělecké předměty. Památník se stal součástí naučné stezky Předmostím až do Pravěku, která začíná v Předmostí a vede až na nedaleký Čekyňský kopec. Jednotlivá stanoviště stezky jsou doplněna informacemi o daném místě, obrázky a fotkami. Bohužel je momentálně stezka nepřístupná kvůli postavení nové dálnice, která znemožnila průchod po původní stezce a čeká se na opravení stanovišť.

Naučná stezka Předmostím až do Pravěku začíná u „Sondy do pravěku“, což je plastika od autorské trojice Grmela – Chorý Pluskal znázorňující geometrickou Venuši z nalezeného mamutího klu. Na této zastávce se poprvé představí průvodkyně celé stezky – pravěká žena Pražinka, která seznámí veřejnost s historií Předmostí od 15. století. Nedaleko této zastávky je možnost prohlédnout si místo blízko zdejší fary, kde byly nalezeny kostry pravěkých lidí. Studenti Gymnázia Jakuba Škody zakreslili na chodník kosti nalezených koster tak, jak byly reálně nalezeny. Další zastávkou je již výše zmíněný Památník lovců mamutů, kde lze na vlastní oči zkoumat archeologický výzkum. Třetím zastavením je Skalka, dnešní dětské hřiště s bludným balvanem, který ale v realitě bludným balvanem není a pouze je takto laicky nazýván. Označuje tím místo, kde byl objeven hromadný hrob lovců mamutů v roce 1894. Následně opustíme sídliště k místu zvané Hradisko, čtvrtému zastavení, kde byly nalezeny nástroje člověka *Homo sapiens neanderthalensis*. Pátým stanovištěm je místo zvané „U svatého Vojtěcha. Přes školní alej se dostaneme až k Přerovské rokli, která je jedním z nejznámějších areálů motokrosového a autokrosového sportu v ČR a jedná se o zastavení číslo šest. Nejvyšším zastavením této naučné stezky a současně sedmým stanovištěm je Čekyňský kopec, který je ve výšce 305 m. n. m. a je z něj krásný výhled do okolí. Osmým zastavením je socha Mamutíka Toma, který ukazuje reálnou velikost mamutího mláděte. Posledním stanovištěm je Malé školní muzeum umístěn na Základní škole Jana Amose Komenského.

Praktická část

4. Realizace výukového projektu

Týdenní výukový projekt byl realizován v Mateřské škole Čekyně, v oddělení Sluníček, kam docházejí děti ve věku 5-7 let. Třidu navštěvuje 23 dětí, 9 dívek a 14 chlapců. Děti jsou velmi komunikační a většina z nich má veliký přehled. "

V každém projektovém dni byly aktivity rozvrženy tak, aby bylo dodrženo zastoupení jak aktivit spontánních, tak řízených. Všechny činnosti se zaměřovaly na všestranný rozvoj dítěte. Snažila jsem se využívat také školní zahrady či krásné přírody okolí a vymyslela tak aktivity, které byly realizované i venku. Pro výukový program jsem namalovala demonstrační obrázky, ze kterých jsem následně mohla vytvořit didaktický materiál využitelný při výuce.

V každém dnu nejprve popisují realizované aktivity a poté reflexi celého dne. Následuje tabulka se vzdělávacími cíli a výstupy, doplněná evaluací. Bohužel chybí fotodokumentace, protože si spoustu rodičů nepřálo, aby děti byly foceny a fotografie zveřejňovány.

4.1. 1. Den - pondělí

6:15 – 8:30 Ranní hry (děti mají možnost spontánních her či aktivity dle výběru)

1. Výtvarná činnost – Mamut

Časová náročnost: 45 minut

Organizace: u výtvarného stolečku

Motivace: *V pravěku žili na území Předmostí mamuti, které pračlověk lovil a zajišťoval si tak potravu. My si jednoho takového mamuta vyrobíme a poté si jej zkusíme ulovit.*

Cíl aktivity: Vyrobit si mamuta a vytvořit tak pomůcku pro další aktivitu. Zároveň jde o společnou aktivitu, která má za cíl děti seznámit s mamutem, jeho životem a zapojit je do společné práce. Rozvíjet budeme jemnou motoriku, fantazii a spolupráci.

Popis aktivity: Pedagog na velký karton předkreslí mamuta a následně jej vystřihne. Do siluety mamuta poté zakreslí a vyřeže 3 kruhové otvory, které budou sloužit jako terč pro vhazování balonků a

lovení mamuta. Poté tužkou předkreslíme proporce těla mamuta, které děti následně znázorní a vybarví pomocí temperových barev. Mezitím nastříháme odstíny hnědých bavlněné příze na zhruba 5 cm dlouhé kousky. Ty posléze děti budou nalepovat podél siluety mamuta, co by jeho srst.

Pomůcky: Velký karton, nůžky, tužky, štětce, řezací nožik, temperové barvy, voda, kruhová šablona na otvory, bavlněná příze, lepidlo

2. Pravěké domino

Časová náročnost: 5-10 minut

Organizace: u stolečku

Motivace: Uvedení do tématu pravěku a základních pojmů, alespoň rychlé vysvětlení obrázků.

Cíl aktivity: Seznámit se základními obrázky a předměty z pravěku a rozvíjení předmatematických představ.

Popis aktivity: Všechny kartičky se zamíchají a položí lícem dolů na stůl. Jedna kartička se otočí lícem nahoru, zbylé si rozdají hráči mezi sebe tak, aby je ostatní neviděli. Dále přikládají kartičky k sobě stejnými obrázky tak, aby se co nejrychleji zbavili všech svých kartiček. Vyhrává ten, který jako první odloží své kartičky.

Pomůcky: Didaktická hra „Pravěké domino“

Poznámka: Pro menší děti můžeme hru zjednodušit tak, že všechny karty jsou společné a otočené lícem nahoru. Děti se po jednom střídají a hledají vždy vhodnou kartičku.

3. Co do řady nepatří?

Časová náročnost: 5 minut

Organizace: u stolečku

Motivace: Uvedení do tématu pravěku a základních pojmů, alespoň rychlé vysvětlení obrázků.

Cíl aktivity: Porovnání obrázků v řadě a rozhodování, který nepatří do řady. Rozvoj předmatematických představ a procvičení umístění předmětu.

Popis aktivity: Dítě dostane pracovní list, kde musí ve vybraných řadách rozhodnout, který obrázek nepatří mezi ostatní. S dítětem následně probereme, k jakému obrázku se rozhodlo a proč.

Pomůcky: Didaktický pracovní list „Co do řady nepatří?“

8:30 – 8:50 Ranní komunitní kruh

- Děti seznámíme s tématem celotýdenního programu – pravěk. Nejprve děti necháme mluvit samotné, co si myslí, že pravěk je a jak se v něm žilo.
- Představíme si maskota programu – plyšového mamuta. Společně s dětmi mu dáme jméno – Mamutík.

8:50 – 9:10 Ranní cvičení

1. Mamutí Štronzo honička

Časová náročnost: 2-5 minut

Organizace: herna či tělocvična

Motivace: *Vyzkoušíme si, jak to pralidi těžké v pravěké době. Při pronásledování mamuta uvíznete v bahně, ze kterého vám mohou pomoci pouze vaši kamarádi.*

Cíl aktivity: Cílem této hry je rozhrát dětský organismus a současně si vyzkoušet, jaký byl život v období pravěku.

Popis aktivity: Pohybová hra je obměnou štronzo honičky, jeden chytá ostatní, koho chytne, ten zmrzne – stoupne si s rozkročenými nohami. Dítě může být zachráněno, pokud jej jeho kamarád podleze mezi nohami. Hra je tematicky upravena na pravěk, jeden představuje bláto, které chytá ostatní pračlovíčky.

Pomůcky: žádné

2. Pravěká štafeta

Časová náročnost: 5 minut

Organizace: herna či tělocvična

Motivace: *Pravěcí lidé museli udržovat oheň a střídali se při jeho hlídání. Byl pro ně velmi důležitou věcí a nesměl uhasnout. Vyzkoušíme si, pomocí společné spolupráce, takový oheň také udržet.*

Cíl aktivity:	Procvičení rychlosti, pohybových dovedností a týmové spolupráce. Děti se také seznámí s významem ohně pro pravěké lidi.
Popis aktivity:	Děti se rozdělí na poloviny do dvou týmů a postaví se za sebe do dvou řad. Pomocí kuželů vytvoříme slalomovou dráhu, kterou děti musí proběhnout. Jako štafeta jim bude sloužit červený míč, představující oheň. Cílem je, aby každé dítě proběhlo dráhu, aniž by mu míč spadl a následně jej předal dalšímu dítěti v pořadí. Které družstvo doběhne první, zvítězí.
Pomůcky:	Kužely, míče, papírová lepicí páska na koberce pro označení startu

3. Pozdrav slunci

Časová náročnost:	3-5 minut
Organizace:	herna či tělocvična
Motivace:	<i>Aby pralidé mohli vyrazit na lov, potřebovali hezké počasí. Každé ráno se tedy modlili ke Slunci. Protože si chceme v pátek udělat velký sportovní mamutí den, zkusíme se ke sluníčku pomodlit také.</i>
Cíl aktivity:	Protáhnout dětské tělo a regenerace po předchozích pohybových aktivitách.
Popis aktivity:	Začneme ve stoji spojném s rukami podél těla. Hluboce vydechneme a spojíme ruce před hrudníkem. Hluboce se nadechneme, ruce vzpažíme a co nejvíce se zakloníme. Opět vydechneme a co nejvíce se předkloníme, prsty se snažíme dotknout země. S dalším nádechem přejdeme do vzporu dřepmo levou nohou (levou nohu zanožíme, pravou nohu posuneme dopředu mezi ruce a zakloníme hlavu. Při nádechu se přesuneme do pozice HORY – pravou nohu zanožíme k levé a zvedneme pánev. Na chvíli si vyzkoušíme zadržet dech. Přejdeme do pozice HOUSENKY – z kliku se přemístíme do vzporu ležmo. Brada a hrudník zůstanou ležet na podložce, pánev zvedneme, kolena a prsty opřeme o podložku, ruce jsou na podložce pod rameny. S dalším

nádechem přejdeme do pozice KOBRY – ležíme na břiše, zakloníme hlavu, ruce napnuté a opřené o podložku. S výdechem se přesuneme do pozice HORY. Dále pokračujeme s nádechem do vzporu dřepmo pravou nohou a s výdechem pravou nohu přinožíme. Vzpažíme ruce a zakloníme se, s výdechem ruce spojíme před hrudníkem. Opakujeme nejméně 3x.

Pomůcky: podložka (není nutná)

9:10 – 9:30 Hygiena a svačina

- Děti po cvičení posíláme postupně na záchod a umýt ruce.
- Dbáme na bezpečnost, děti nesmí ve třídě běhat.

Tato aktivita se opakuje každý den neměnně, proto o ni nebude v dalších dnech psáno.

9:30 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Písnička „Běží mamut“

Časová náročnost: 10 min

Motivace: Písnička má tematicky navázat na předchozí aktivity a je motivací pro následující aktivity.

Cíl aktivity: Cílem je naučit děti novou písničku o pravěku a seznámit je s životem v této době.

Popis aktivity: Děti si posedají do kroužku u klavíru. Dětem prvně písničku přehrajeme a zazpíváme, poté rozebereme text, vysvětlíme si části textu, kterým děti nerozumí. Dále budeme písničkou opět hrát a zpívat. Děti se mohou postupně přidávat ke zpěvu, kdy za pomoci demonstračních obrázků budou ukazovat věci, o kterých zpívají, například při zpěvu o ohni, obrázek ohně.

Pomůcky: klavír, noty, demonstrační obrázky

2. Komunitní kruh

Časová náročnost: 20 minut

Organizace: V herně na koberci, v kruhu

Motivace: Píseň „Běží mamut“

Cíl aktivity: Získat základní povědomí o tom, co je pravěk a kdo tam žil.

Popis aktivity: S dětmi si více podrobně povíme, co a kdy byl pravěk a kdo v něm žil. Pomocí demonstračních obrázků a obrázkové literatury se snažíme dětem co nejvíce dobu přiblížit. Naučíme se nová slova, která jsou typická pro pravěk – pračlověk, pražena, pazourek, jeskyně, oheň, kel, Venuše atd. Každé slovo si vytleskáme podle počtu slabik a určíme jeho první písmeno.

Pomůcky: demonstrační obrázky, obrázkové knihy

10:15 – 11:30 Hygiena a pobyt venku

1. Procházka po okolí MŠ

Časová náročnost: 30 minut

Organizace: obec Čekyně

Motivace: Písnička Běží mamut a komunitní kruh.

Cíl aktivity: Vnímání přírody a obce. Rozlišení rozdílů, jak vypadal život tehdy a jak vypadá život teď.

Popis aktivity: S dětmi se projdeme po obci Čekyně a prosíme je, aby si všímali okolí. Následně s nimi v kroužku debatujeme o tom, jaký vidí rozdíl v životě v pravěku a v životě teď.

Pomůcky: Reflexní vesty

2. Sběrání přírodnin na školní zahradě

Časová náročnost: 30 minut

Organizace: zahrada mateřské školy

Motivace: Písnička Běží mamut a komunitní kruh.

Cíl aktivity: Vnímání přírody a rozlišení přírodnin.

Popis aktivity: Děti mají za úkol posbírat nejrůznější druhy přírodnin, které dokážou na školní zahradě najít. Nalezené předměty potom společně prozkoumáme a určujeme si jejich názvy. S dětmi můžeme debatovat o tom, k čemu by pračlověk danou přírodninu mohl potřebovat.

Pomůcky: přírodniny

Reflexe dne

Den již od rána probíhal v pořádku. Se všemi dětmi se osobně znám, každoročně jsem v mateřské škole absolvovala praxi a poslední měsíc jsem do třídy nastoupila jako jejich učitelka. Děti uvítaly ranní nabízené aktivity, byla to pro ně změna v podobně nových her a aktivit. Výtvarná činnost je velmi bavila, obecně děti velmi rády vyrábí, a především v případě, kdy mají „volnou ruku“. Některým dětem jsem musela pravidla ranních her vícekrát vysvětlit, ale potom již všechny hry chápaly a hrály bez větších obtíží. Byla jsem spokojená, protože si děti hry mezi sebou bez problémů půjčovaly anebo se vzájemně do činnosti zapojovaly. Uvítaly, že maskotovi, který nás bude provádět celým programem, mohly společně vytvořit jméno. Ranní cvičení se také obešlo bez problémů, děti byly z her nadšené a poslouchaly pečlivě veškerá pravidla. Po svačince jsme pokračovali řízenou činností, kde jsme začali písni Běží mamut. Nejdříve jsem dětem písničku přečetla, děti se u ní hodně nasmály a pobavila je. Dále jsme si společně prošli obsah textu, starší děti rozuměly téměř všemu, mladším jsem musela význam více vysvětlit. Následně jsem dětem rozdala demonstrační obrázky a dala jim za úkol, aby vždy, když danou věc uslyší v písničce, zvedli správný obrázek nad hlavu. Nejprve se děti lehce pletly, ale napodruhé již vše bravurně zvládaly, přidávaly se zpěvem textu, a dokonce si vymýšlely vlastní tanečky výstižné pro text. Po písničce jsme si sedli do kroužku a seznámili se více s tématem pravěku. Bavili jsme se o tom, kdo v pravěku žil a jak život v tehdejší době vypadal. Snažila jsem se vše vždy dát do kontrastu s dnešní dobou, aby si děti uvědomovaly, jak těžký byl život v pravěku, a že bychom si dnešního způsobu života měli vážit. Děti byly nejprve v šoku, kolik věcí bylo v minulosti jinak, potom si ale začaly dělat legraci, dělaly opičky a hrály si na pralidi. Po řízené činnosti jsme se vydali na procházku po obci Čekyně. Před samotnou vycházkou jsem dětem dala za úkol, aby si všimaly okolí a vše si zapamatovaly. Po příchodu zpět do školky jsme si udělali reflexi, bavili jsme se o tom, co si myslíme, že dříve vypadalo jinak a co by mohlo být stejné. Děti se velmi rychle zorientovaly a dokázaly porovnat, co v dřívější době rozhodně nebylo. Dále jsme šli na školní zahradu, kde děti dostaly za úkol najít co nejvíce druhů přírodnin. Děti aktivita velmi bavila, našli nejrůznější typy – šišky, trávu, kytky, kameny atd. Porovnávali jsme, co lidé v pravěku mohli potřebovat a na co. Celkově první den hodnotím velmi kladně. Děti byly hodné, dávaly pozor a věnovaly se každé aktivitě s nadšením.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Dítě rozvíjí pohybové schopnosti a zdokonaluje své dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí.</p> <p>Dítě se seznámí se základními pojmy, životem a historií z období pravěku.</p>	<p>Dítě si osvojí některé dovednosti, které předcházejí čtení a psaní.</p> <p>Dítě pozná některá písmena a číslíce.</p> <p>Dítě zvládá sebeobsluhu.</p> <p>Dítě se naučí hry ke cvičení různých forem paměti (mechanické, logické, obrazné a pojmové).</p> <p>Dítě se naučí písničku a interpretuje ji.</p>	<p>Dítě si váží práce ostatních lidí.</p> <p>Dítě rozvíjí spolupráci s ostatními lidmi.</p> <p>Dítě se seznámí s pravidly chování ve vztahu k druhému.</p>
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou a hrubou motoriku.</p> <p>Zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci.</p> <p>Mít povědomí o životě v pravěku.</p>	<p>Spontánní hra, ranní hry, didaktické hry a hračky.</p>	<p>Spolupracovat s ostatními při hře, dělit se o pracovní pomůcky, knihy, encyklopedie při práci ve skupinkách.</p>
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST

Dítě správně drží psací načiní, má správný sed. Pohybuje se koordinovaně a jistě, a to i v různém přírodním terénu. Umí vyjmenovat základní pojmy z období pravěku.	Dítě popíše obrázky vlastními slovy. Chápe pravidla her a je schopno je hrát.	Dítě poprosí o radu či pomůcky, pomáhají si navzájem. Poděkuje či se omluví.	
EVALUACE			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Organizační formy	X		
Odůvodnění: Organizační formy byly zvoleny adekvátně k věku dětem.			
2. Metody	X		
Odůvodnění: Metody byly zvoleny tak, aby děti vše pochopily.			
3. Metodický postup	X		
Odůvodnění: Byl upraven vzhledem k věku dětí.			
4. Vzděl. nabídka vzhledem k i. možnostem dětí	X		
Odůvodnění: Byla zvolena široká nabídka aktivit vzhledem k individualitě dětí.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (STARŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti rozuměly většině řečeného.			
2. Psychologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti aktivity naprosto chápaly.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Starší děti pomáhaly dětem mladším.			

HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (MLADŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Pojmy, které mladší děti neznaly, jim byly vysvětleny.			
2. Psychologická oblast	X		
Odůvodnění: Pravidla her jim byla dovysvětlena.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Mladší děti se snažily spolupracovat se staršími.			

4.2. 2. Den - úterý

6:15 – 8:30 Ranní hry (děti mají možnost spontánních her či aktivity dle výběru)

1. Soška Venuše

Časová náročnost: 15 min

Organizace: výtvarný stoleček

Motivace: *Žena byla v té době důležitou postavou, matkou, která rodu zajišťovala rozrůstání. Na důkaz úcty ženu ztvárňovali z hlíny, jejímž vypálením vznikaly nejrůznější podoby sošek. V dnešní době takové sošky žen označujeme jako Venuše. A my si jednu takovou vyrobíme.*

Cíl: Děti si keramické hlíny vyrobí sošku ve tvaru známé Věstonické Venuše. Tím si procvičí jemnou motoriku a vyzkouší si vyrobit předmět podle předlohy.

Popis: Dětem dáme kousek keramické hlíny a položíme před ně demonstrační model sošky, který pedagog dopředu vyrobil. Úkolem bude z hlíny vymodelovat co nejbližší kopii vzoru sošky. Výsledek dětem podepíšeme a následně budou výrobky vypáleny v keramické peci.

Pomůcky: demonstrační model, keramická hlína, podložka, zástěry, šlitr, štetce, nůž, keramická pec

2. Pravěké počítání

Časová náročnost:	5 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Uvedení do tématu pravěku a základních pojmů, rychlé vysvětlení obrázků. Předchozí aktivity.
Cíl aktivity:	Procvičit počítání s pravěkou tematikou. Procvičit poznávání čísel.
Popis aktivity:	Kartičky rozdáme na stůl a dítě musí na každé kartičce spočítat počet obrázků a následně kolíčkem označit správné číslo.
Pomůcky:	Didaktická hra „Pravěké počítání“, kolíčky

3. Pravěká první písmena

Časová náročnost:	5 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Uvedení do tématu pravěku a základních pojmů, rychlé vysvětlení obrázků. Předchozí aktivity.
Cíl aktivity:	Rozpoznávání psaných písmen a počátečních písmen slova.
Popis:	Na stůl rozložíme karty, dítě musí poznat název předmětu podle obrázku a následně jej zakroužkovat.
Pomůcky:	Didaktická hra „Pravěká první písmena“, fix na bílé tabule

8:30 – 8:50 Ranní komunitní kruh

- Děti seznámíme s tématem dnešního dne – pračlověk a jeho život.
- Dětem položíme otázku, „Jak si myslí, že vypadal pravěký člověk a v čem byl podle nich odlišný či od jejich tatínka. Pošleme maskota „Mamutíka“ a mluvit může pouze ten, kdo má plyšáka v ruce. Ostatní poslouchají a přemýšlejí nad tím, co sami řeknou.
- Zazpíváme si písničku „běží mamut“

8:50 – 9:10 Ranní cvičení

1. Pohybová hra „Na tlupy“

Časová náročnost:	3-5 min
Organizace:	herna, tělocvična

- Motivace: *Pravěcí lidé žili v tlupách, ve které se navzájem o sebe hlídali a každý měl svou pozici a úkol. My si nyní zahrajeme na vytváření takových tlup.*
- Cíl: Cílem je zahřátí dětského organismu a trénování matematických představ (počítání do 5) a spolupráce s dalšími dětmi.
- Popis: Děti necháme volně běhat po herně. Pedagog vždy vydá signál tlesknutím, kdy podle počtu tlesknutí v rozmezí 1 – 5 budou děti vytvářet skupinky. Děti musí utvářet skupinky o velikosti dle počtu tlesknutí. Při špatném počtu dětí ve skupince se dotážeme na chybný počet tak, aby zjistily chybu a uvědomily si, jaký je správný počet. V případě, kdy je celkový počet dětí odlišný, než kolik jich může být bezzbytku ve skupinkách, děti se dotážeme, kolik jich chybí nebo naopak přebývá ve zbytkové skupince.
- Pomůcky: žádné

2. Pračlovícci, pračlovícci, schovejte se

- Časová náročnost: 5 min
- Organizace: herna, tělocvična
- Motivace: *Pravěcí lidé žili v jeskyních, která jim poskytovala bezpečí před dravou zvěří. Pokud se před jeskyní pohybovalo nebezpečné zvíře, museli si pralidé dávat velký pozor, aby nezemřeli.*
- Cíl: Cílem je procvičit pohybové ústrojí dětí a trénovat postřeh, rozhodnost a rychlost dětí.
- Popis: V herně si na zemi rozmístíme gymnastické obruče podle počtu dětí a každé si do jednoho stoupne. Pedagog začne dětem odříkávat básničku „Pračlovícci, pračlovícci, schovejte se!“, poté musí všechny děti přeběhnout do jiné obruče, než v jakém začínaly. Při rozeběhnutí se dětí pedagog jednu z obručí odebere, aby byl počet obručí vždy o jeden nižší než počet hrajících dětí. Dítě, které zůstane mimo obruč vypadá, protože se nestihlo schovat do jeskyně a ulovil jej medvěd. Hru

hrajeme s dětmi tak dlouho, dokud nezůstane jediné dítě v obruči, které vyhrává.

Pomůcky: gymnastické obruče

3. Zdravotní cviky s obručí

Časová náročnost: 5-7 minut

Organizace: herna, tělocvična

Motivace: Předěšlé aktivity a cvičení.

Cíl aktivity: Protáhnout svaly po předchozích rušných aktivitách.

Popis aktivity: Děti stojí rozkročmo, ruce vzpažené a předávají si obruč z levé ruky do pravé. Následně ruce upaží, předávají si kruh před tělem, opět z levé do pravé ruky. Dítě si sedne do zkřížného sedu do kruhu, připažmo pokrčí s rukama na ramenou, vzpaží ruce a poté se vrátí do původní pozice. Následně můžeme přidat tak kroužení v loktech. Dále si děti lehnout na záda, pokrčmo přednoží pravou nohu tak, aby byla noha v obruči a zvedáme ji nahoru a dolů. Totéž opakujeme pro druhou nohu. Posledním cvikem je leh na břicho se vzpaženými rukami, přičemž jimi držíme obruč. Mírně zvedáme paže a ramena.

Pomůcky: gymnastické obruče

9:30 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Časová náročnost: 20 minut

Organizace: V herně na koberci, v kruhu

Motivace: Píseň Běží mamut

Cíl aktivity: Získat základní povědomí o tom, kdo pračlověk, jak žil a jaký jsou rozdíly života v minulosti a dnešní době.

Popis aktivity: S dětmi si více podrobně povíme, kdo byl pračlověk, jak vypadal a jaké jsou rozdíly mezi ním a námi. Podle demonstračních obrázků a knih si společně určíme, kdy žil, jak taková jeskyně či tábor vypadal. Povíme si o tom, jakou práci obstarávali v tlupě muži a jakou ženy, některé činnosti si také můžeme vyzkoušet.

Pomůcky: demonstrační obrázky, obrázkové knihy

2. Co pračlověk jedl?

Časová náročnost: 5-10 minut

Organizace: v herně na koberci, v kruhu

Motivace: *Děti, myslíte si, že pračlověk jedl hamburgery a brambůrky? Jak asi takový pračlověk získával potravu? Dokázali byste také nějakou získat? Ukážeme dětem obrázek pračlověk a povíme jim, že má nějaké bolení břicha, protože snědl něco, co neměl. A naším úkolem bude zjistit, co může jíst a co ne a poradit mu.*

Cíl aktivity: Získat povědomí o tom, jakou stravu jedli v době pravěké a dokázat rozlišit, jaké jídlo je zdravé a jaké ne.

Popis aktivity: Děti se posadí do kroužku a doprostřed rozložíme obrázky různých potravin. Děti mají za úkol společně rozhodnout, které jídlo mohl pračlověk v době minulé jíst, a které ne. Následně vše spolu zkontrolujeme a probereme, proč jídlo tak rozdělili. Potom jídlo znovu zamícháme a necháme děti rozdělit jídlo na zdravé a nezdravé. Opět s dětmi vše diskutujeme a ptáme se jich, proč si to myslí.

Pomůcky: Demonstrační obrázky

3. Korálky

Časová náročnost: 5-10 minut

Organizace: u stolečku

Motivace: *Pravěké ženy se velmi rády zdobily a zkrášlovaly. Rády nosily nejrůznější náhrdelníky a jiné ozdoby. Z čeho je mohly vyrábět? Pomozte Mamutikovi posbírat korálky do roztržených náhrdelníků pro pravěké ženy.*

Cíl: Rozvoj pozornosti, paměti a zrakového vnímání. Rozvoj předmatematických představ.

Popis aktivity: Děti mají za úkol domalovat náhrdelníky, kde jsou korálky v určitém pořadí. Korálky jsou různých velikostí a barev.

Pomůcky: pracovní list „Korálky“, pastelky, tužky

10:15 – 11:30 Hygiena a pobyt venku

1. Stavba stanu

Časová náročnost:	45 minut
Organizace:	školní zahrada
Motivace:	Písnička Běží mamut, předchozí aktivity
Cíl aktivity:	Rozvoj motoriky. Seznámení se stylem bydlení v pravěku a praktické vyzkoušení výroby takového stanu.
Popis aktivity:	S dětmi si posbíráme na školní různé přírodniny (klacíky, kamínky, listy, atd.) Dětem dáme k dispozici také kůži (případně látku) a provázky. Jejich úkolem bude ze všech materiálu postavit stanové obydlí podle předlohy.
Pomůcky:	Přírodniny, provázek, nůžky, kůže

Reflexe dne

Děti se po úspěšném minulém dnu těšily na nový den a další aktivity. Již od rána s nadšením plnily veškeré aktivity. Velmi se jim líbila práce s keramickou hlinou a ocenili, že měli ve výrobě volnost. Měli k dispozici předlohu, které se měly držet, ale nevyžadovala jsem, aby sošku přesně kopírovaly. Celkově děti s keramickou hlinou rády pracují a vždy se na takovou aktivitu těší. Nabízené ranní aktivity je také zaujaly, ale především se jim na nich líbí malované obrázky. Několik dětí dokonce zmínilo, že by si obrázky přály odnést domů na památku. Děti aktivity skoro bez chybně zvládly, takže bych doporučila zdatnějším předškolákům aktivitu udělat obtížnější. V ranním komunitním kruhu se děti krásně rozpovídaly, komunikovaly ještě více než první den. Ve svých větách se jich snažili používat nově naučené pojmy. Některé děti dokonce diskutovaly své nové znalosti doma s rodiči a dožadovaly se u nich, aby jim o pravěku něco více povídali. Spousta z dětí měla za to, že jejich tatínek by zvládl to stejné, co pračlověk, protože je stejně šikovný a silný. Cvičení se dětem také velmi líbilo, hra na tlupy pro ně byla nová, ale i tak pravidla rychle pochopily. Byla jsem zvědavá, jak se vypořádají s tím, že bude ve skupince více dětí a někdo bude muset odejít. Děti se vždy domluvily a skupinky svědomitě a poctivě tvořily pouze s příslušným počtem. Hra pračlovíčky, pračlovíčky, schovejte se je obměnou jim známé hry „Škatulata“, takže s pravidly nebyl problém. Děti nové téma hry nadchlo a o to víc se snažily neprohrát. V řízené činnosti byla většina dětí hodně aktivní, zapojovaly se do diskuse a měly

spoustu nových nápadů a podnětů. Při venkovní aktivitě výrobě stanu děti zapojily svou představivost a ve skupinkách vytvořily krásné stany. Některé nevyžadovaly žádnou pomoc a vše zvládaly sami ve spolupráci s druhými dětmi. Celkově druhý den hodnotím opět velmi kladně, neboť děti již po takové chvilce dokázaly využít své nové znalosti při aktivitách a rozhovorech. Téma je opravdu hodně baví a zajímá, což je vidět díky jejich velkému zájmu o další aktivity a znalosti. Některé děti, které mají své sourozence v mladší třídě, začaly dokonce své sestřičky a bratry vyučovat doma dle mého vzoru. To vyvolalo o téma zájem a paní učitelky si poté chodily ke mně pro didaktické pomůcky, které by také mohly využít.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Dítě rozvíjí pohybové schopnosti a zdokonaluje své dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládá pohybový aparát a tělesné funkce.</p> <p>Dítě si prohloubí své znalosti o životě v pravěku.</p> <p>Dítě posílí dovednost postřehu a rychlosti.</p>	<p>Dítě si osvojí některé dovednosti, které předcházejí čtení a psaní.</p> <p>Dítě pozná některá písmena a číslíce.</p> <p>Dítě zvládá sebeobsluhu.</p> <p>Dítě se naučí se hry ke cvičení matematických představ.</p>	<p>Dítě si váží práce ostatních lidí.</p> <p>Dítě rozvíjí spolupráci s ostatními lidmi.</p> <p>Dítě přijme názor druhého.</p>
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou a hrubou motoriku.	Spontánní hra, ranní hry, didaktické hry a hračky.	Spolupracovat s ostatními při hře, dělit se o pracovní pomůcky, knihy, encyklopedie při práci ve skupinkách.

Zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci. Znát základní pojmy z období pravěku a rozšířit si je o další znalosti.	Ovládá základní matematické počty.	Vyslechnout názor druhého dítěte a akceptovat jej.	
KONKRETIZOVANÝ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY			
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST	
Dítě správně drží psací načiní, má správný sed. Pohybuje se koordinovaně a jistě, a to i v různém přírodním terénu. Ví, jak žil pravěký člověk.	Dítě popíše obrázky vlastními slovy. Chápe pravidla her a je schopno je hrát. Chápe pravidla her s matematickými počty. Dokáže napočítat do 10.	Děti poprosí o radu či pomůcky, pomáhají si navzájem. Poděkuje či se omluví. Při výrobě pravěkého obydlí se domlouvá ve skupině a nevytváří práci pouze podle sebe.	
EVALUACE			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Organizační formy	X		
Odůvodnění: Organizační formy byly zvoleny adekvátně k věku dětem.			
2. Metody	X		
Odůvodnění: Metody byly zvoleny tak, aby děti vše pochopily.			
3. Metodický postup	X		
Odůvodnění: Byl upravován při práci s mladšími a staršími dětmi.			
4. Vzděl. nabídka vzhledem k i. možnostem dětí	X		
Odůvodnění: Byla zvolena široká nabídka aktivit vzhledem k individualitě dětí.			

HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (STARŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Všechny starší děti byly schopny rozdíly mezi pračlověkem a dnešním člověkem popsat.			
2. Psychologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti pravidla aktivit chápaly a dokázaly aplikovat při hře.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Starší děti pomáhaly dětem mladším.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (MLADŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast		X	
Odůvodnění: Některé děti si nedokázaly uvědomit rozdíly mezi pračlověkem a člověkem dnešního typu.			
2. Psychologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti pravidla her chápaly.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Mladší děti se snažily spolupracovat se staršími.			

4.3. 3. Den - středa

6:15 – 8:30 Ranní hry (děti mají možnost spontánních her či aktivity dle výběru)

1. Výtvarná činnost – Oheň

Časová náročnost: 15 minut

Organizace: u výtvarného stolečku

Motivace:	<i>Pravěcí lidé museli udržovat oheň a střídali se při jeho hlídání. Byl pro ně velmi důležitou věcí a nesměl uhasnout. Vyzkoušíme založení takového ohně.</i>
Cíl aktivity:	Rozvoj jemné motoriky, matematických představ a předmatematických představ. Výroba papírového ohně.
Popis aktivity:	Dětem rozdáme lékařské špachtle, které si dítě libovolně nalepí ve spodní části tvrdého papíru. Dále si děti vystříhnout různé velikosti a barvy plamínku, které následně lepí přes sebe nad základ ze špachtlí.
Pomůcky:	karton A4, nůžky, tužky, lepidla, lékařské špachtle

2. Pravěký dobble

Časová náročnost:	5-10 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Aktivita předchozích dnů.
Cíl aktivity:	Seznámit se základními obrázky a předměty z pravěku a rozvíjení předmatematických představ.
Popis aktivity:	Všechny kartičky se zamíchají, jedna se doprostřed stolku a zbytek karet se rozdává mezi všechny hráče. Děti si ze své hromádky otáčejí vždy jen první kartu a jejím úkolem je najít stejný obrázek na své kartičce a kartě na stole. Stejný obrázek musí ohlásit správným názvem a kartu odložit. Udělat to musí co nejrychleji, aby ho někdo nepředběhl. Vyhrává ten hráč, který se jako první zbaví všech karet.
Pomůcky:	Didaktická hra „Pravěký dobble“
Poznámka:	Mladší děti mohou pouze vyhledávat stejné obrázky a odkládat je postupně po řadě – nesoutěžit tak v rychlosti.

3. Co patří do řady?

Časová náročnost:	5 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Aktivita předchozích dnů.

Cíl aktivity:	Porovnání obrázků v řadě a rozhodování, který následuje jako další v pořadí. Rozvoj předmatematických představ a zrakového vnímání.
Popis:	Dítě dostane pracovní list, kde musí zhodnotit každou řadu a její obrázky. Poté musí rozhodnout poznat, jak za sebou obrázky jdou a správně určit, který obrázek následuje.
Pomůcky:	Didaktický pracovní list „Co patří do řady?“,

8:30 – 8:50 Ranní komunitní kruh

- Děti seznámíme s tématem dnešního dne – zvířata, která žila v pravěku a jejich lov.
- Pošleme dokola maskota Mamutíka a každé dítě zkusí jmenovat 1 zvíře, které podle něj žilo v pravěku. Zvířata zapisují a v řízené činnosti si řekneme, zda je to pravda, či ne.

8:50 – 9:10 Ranní cvičení

1. Mamuti, bojíte se pračlověka?

Časová náročnost:	3-5 minut
Organizace:	herna, tělocvična
Motivace:	<i>V období pravěku byli mamuti jednou z obživy pralidi. Nejčastěji byli loveni zahánáním do předpřipravené díry či se snažili mamutiho jedince odtrhnout od stáda. My si takové lovení mamutů vyzkoušíme.</i>
Cíl:	Rozehřát dětský organismus a současně si vyzkoušet, jak byli loveni mamuti.
Popis:	Jedno z dětí se stane pračlověkem a bude lovit ostatní děti – mamuty. Postaví se proti sobě na protilehlé strany herny, po odříkání básničky „Mamuti, bojíte se pračlověka?“ vyběhne a snaží se ulovit co nejvíce mamutů. Děti mohou utíkat pouze po herně a ve směru, nesmí utíkat zpátky. Chycené děti se stávají pračlověkem a loví spolu s nimi mamuty, dokud už nezůstane ani jeden.
Pomůcky:	žádné

2. Na sochy

Časová náročnost:	5 minut
Organizace:	herna, tělocvična
Motivace:	V pravěku byly vyráběny Venušiny sošky, na které si teď zahrajeme. Výroba Venuše.
Cíl aktivity:	Procvičení rychlosti, pohybových dovedností a postřehu.
Popis aktivity:	Děti běhají po herně a při zvukovém signálu se musí zastavit a být „sochy“. Kdo se pohne, vypadává. Po chvíli děti opět necháme běhat a takto hra pokračuje až do vypadnutí všech anebo do ukončení časového limitu.
Pomůcky:	Triangl/bubínek/zvoneček

3. Zdravotní cviky

Časová náročnost:	5 minut
Organizace:	herna, tělocvična
Motivace:	Předchozí cvičení.
Cíl aktivity:	Protážení svalů po předchozích rušných aktivitách.
Popis aktivity:	Děti stojí rozkročmo, ruce vzpažené držící míček. Vždy se hluboce předkloní, míček položí na zem a opět se vzpřímí, upaží ruce. Dále se hluboce předkloní, míček vezmou do rukou, vzpřímí se a upaží. V dalším cviku dítě opět stojí rozkročmo, míček v jedné ruce se vzpaženými rukami a předává si ho do druhé a zase zpátky, nakonec upažit. Následně přejdeme do stoje spojného, míček na zemi a přeskakujeme jej. Nejdříve oběma nohama, poté jen jednou. Posledním cvikem je sed roznožný, vzpažíme i s míčkem a předkloníme se. Přitom míček koulíme rovně před sebe a zpátky.

9:30 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Časová náročnost:	20 minut
Organizace:	V herně na koberci, v kruhu
Motivace:	Píseň Běží mamut, výroba mamuta
Cíl aktivity:	Získat základní povědomí o tom, jaká zvířata žila v pravěku a jak byla lovena.

- Popis aktivity: S dětmi si probereme seznam zvířat, který jsme dali dohromady během ranního komunitního kruhu. Diskutujeme o tom, zda zvíře v tehdejší době žít mohlo či ne a případně jak mohlo být loveno. Na konci vždy pedagog upřesní, zda zvíře v pravěku opravdu žilo a zda bylo těžké ho ulovit, či ne a případně jaké na to pralidi používali metody. Ukážeme si, jaké pračlověčí využívali nástroje při lovu a jaké techniky.
- Pomůcky: demonstrační obrázky, obrázkové knihy, seznam zvířat z ranního kruhu

2. Lov mamuta

- Časová náročnost: 10 minut
- Organizace: herna
- Motivace: *Seznámili jsme se s tím, jak se v období pravěku lovilo a vyrobili jsme si jedno zvíře, které je pro toto období nejtypičtější. O jaké jde? Společně si ho zkusíme ulovit.*
- Cíl aktivity: Rozvoj prostorového vnímání a hodu na terč. Snaha o co nejpřesnější hod.
- Popis aktivity: Umístíme vyrobeného mamuta tak, aby se na něj dětem dobře házelo. Označíme papírovou lepící páskou výchozí pozici. Děti mají za úkol trefit se do některého z otvorů v mamutovi míčkem. Můžeme poskytnout různé velikosti míčku a tím zlehčit/ztížit obtížnost.
- Pomůcky: Společně vyrobený mamut, míčky různých velikostí, papírová lepící páska na koberce

10:15 – 11:30 Hygiena a pobyt venku

1. Volné aktivity na školním zahradě

Volné aktivity dle výběru dětí na školní zahradě.

Reflexe dne

Ranní aktivity probíhaly v pořádku, výrobu ohně všechny děti zvládly bez dopomoci pedagoga. Většina dětí neznala pravidla hry „Pravěký dobble“ a bylo obtížné jim je vysvětlit. Jak jsem předpokládala, někteří nechápali, že mají hrát co nejrychleji a ne popořadě. Proto jsem pravidla upravovala i během hraní. Děti si i tak hru užily a procvičovaly co bylo třeba

– shodnost obrázků na dvou kartách. V ranním komunitním kruhu děti opět výtečně komunikovaly, ale napadala je nejrůznější zvířata, která v pravěku určitě žít nemohla. Aktivita na ně byla obtížná, některé mladší děti ani neví, která zvířata žijí, na jaké části světa. Opět se prokázalo, že vytvoření maskota a jeho pravidla – mluví jen ten, kdo drží Mamutíka, bylo skvělým nápadem. Děti tak udrží pozornost a neskáčou si do řeči. Jelikož děti milují cvičení a pohybové hry, které jsou tematické, ranní cvičení mělo opět veliký úspěch. Děti se nasmály a vyžadovaly hraní her stále dokola. Řízená činnost proběhla v pořádku, děti perfektně diskutovaly o tom, zda zvíře mohlo či nemohlo v pravěku žít. V podstatě skoro vždy nějaké starší dítě vědělo, proč dané zvíře v pravěku nežilo či žilo a společně tak i bez pedagoga na téměř vše přišly. Ohledně způsobu lovu již měli velké znalosti a někteří byli dokonce schopni vymyslet vlastní příběh o lovení mamuta. Tohoto nápadu jsem se chytla a později při pobytu venku začala děti, aby vytvořili samy představení o tlupě a jejich lovu na mamuta. Příběh poté představili také mladším dětem a všem se to moc líbilo. Celkově den hodnotím kladně, přestože ne všechny aktivity dětem šly na poprvé, i tak si z nich spoustu zážitků odnesly.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Dítě rozvíjí pohybové schopnosti a zdokonaluje své dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí.</p> <p>Dítě zná zvířata žijícími v pravěku a jak byly loveny.</p>	<p>Dítě si osvojí některé dovednosti, které předcházejí čtení a psaní.</p> <p>Dítě zvládá sebeobsluhu.</p> <p>Dítě umí hry ke cvičení různých forem paměti (mechanické, logické, obrazné a pojmové).</p>	<p>Dítě si váží práce ostatních lidí.</p> <p>Dítě rozvíjí spolupráci s ostatními lidmi.</p> <p>Dítě zná pravidla chování ve vztahu k druhému.</p>
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY		

BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST	
Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou a hrubou motoriku. Zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci. Mít povědomí o fauně v období pravěku.	Spontánní hra, ranní hry, didaktické hry a hračky. Dítě mluví samostatně, v souvislých větách a obhájí si svůj názor. Ovládá základní předmatematické představy a vnímá orientaci v prostoru.	Spolupracovat s ostatními při hře, dělit se o pracovní pomůcky, knihy, encyklopedie při práci ve skupinkách.	
KONKRETIZOVANÝ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY			
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST	
Dítě správně drží psací načiní, má správný sed. Pohybuje se koordinovaně a jistě, a to i v různém přírodním terénu. Umí vyjmenovat zvířata žijící v pravěku a pojmy spojené s lovem.	Dítě popíše uvedené zvíře a vysvětlí svůj názor. Chápe pravidla her a je schopno je hrát. Dokáže trefit určitý terč.	Dítě poprosí o radu či pomůcky, pomáhají si navzájem. Poděkuje či se omluví. Vysvětlí druhému pravidla hry, či kde dotyčný udělal chybu.	
EVALUACE			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Organizační formy	X		
Odůvodnění: Organizační formy byly zvoleny adekvátně k věku dětem.			
2. Metody	X		
Odůvodnění: Metody byly zvoleny tak, aby děti vše pochopily.			
3. Metodický postup	X		
Odůvodnění: Byl upraven vzhledem k věku dětí.			

4. Vzděl. nabídka vzhledem k i. možnostem dětí	X		
Odůvodnění: Byla zvolena široká nabídka aktivit vzhledem k individualitě dětí.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (STARŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti rozuměly většině řečeného a používaly již naučené pojmy.			
2. Psychologická oblast		X	
Odůvodnění: Některé děti nepochopily pravidla všech aktivit.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Starší děti pomáhaly dětem mladším.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (MLADŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Pojmy, které mladší děti neznaly, jim byly vysvětleny.			
2. Psychologická oblast		X	
Odůvodnění: Mladší děti nechápaly pravidla některých her a musela být zjednodušena.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Mladší děti se snažily spolupracovat se staršími a navzájem si pomáhat.			

4.4. 4. Den - čtvrtek

6:15 – 8:30 Ranní hry (děti mají možnost spontánních her či aktivity dle výběru)

1. Výtvarná činnost – Amulet

Časová náročnost: 15 minut

Organizace: u výtvarného stolečku

Motivace:	<i>V pravěku byl v tlupě velmi významnou osobou šaman, který byl něco jako předchůdce dnešního lékaře. Léčil pouze pomocí přírodních mastí, obkladů, vývarů z bylinek. Velmi uctíval boha a často se k němu modlil, proto vyráběl pro členy tlupy různé amulety pro ochranění jeho nositele.</i>
Cíl aktivity:	Rozvoj jemné motoriky, fantazie a představivosti. Výroba amuletu.
Popis aktivity:	Dětem na stůl rozložíme veškeré materiály a obrázky různých podob amuletů. Děti si mohou samy podle své představivosti vytvořit vlastní amulet.
Pomůcky:	peří, látky, klacíky, látky, přírodniny, provázek

2. Pravěký přepis

Časová náročnost:	5-10 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Aktivity předchozích dnů.
Cíl aktivity:	Rozvíjet schopnost psaní a čtení. Trénovat zrakové vnímání.
Popis aktivity:	Dětem rozdáme pracovní list, ve kterém mají za úkol přepsat vepsaná slova vedle do rámečku. Všechny pojmy jsou spjaty s pravěkem a seznámili jsme se s nimi v uplynulých dnech.
Pomůcky:	Pracovní list „Pravěký přepis“

3. Pravěké dokreslování

Časová náročnost:	10-15 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Aktivity předchozích dnů.
Cíl aktivity:	Vyhodnocení obrázku a dokreslení jeho poloviny. Rozvoj předmatematických představ.
Popis:	Dítě dostane pracovní list, kde dokresluje druhou polovinu obrázku.
Pomůcky:	Didaktický pracovní list „Pravěké dokreslování“

8:30 – 8:50 Ranní komunitní kruh

- Děti seznámíme s tématem dnešního dne – šaman, přírodní léčitelství, víra v Boha.
- Pošleme maskota Mamutíka a ptáme se dětí, co by si přáli, kdyby měli jedno přání.

8:50 – 9:10 Ranní cvičení

1. Šaman řekl

- Časová náročnost: 5 minut
- Organizace: herna, tělocvična
- Motivace: *V období pravěku byl v tlupě důležitou osobou šaman, kterému všichni věřili a považovali ho za jednoho z nejchytřejších. V podstatě mu naslouchali a dělali to, co řekl. A proto si zahrajeme následující hru.*
- Cíl: Rozehřát dětský organismus, vyzkoušet si, jaké to je dělat vše, co druhý řekne. Současně vyhodnotit, co je správné a co není.
- Popis: Jeden ze skupiny bude šaman, který bude zadávat úkoly a povely pro zbytek skupiny. Ostatní musí plnit co řekne, ale pouze v případě, že před povelom zazní „Šaman řekl“. Pokud tato věta nezazní, děti nesmí daný povel splnit. Kdo se splete, vypadává. Hra se hraje do té doby, než zůstane pouze jeden hráč – výherce.
- Pomůcky: žádné

2. Překážková dráha

- Časová náročnost: 15 minut
- Organizace: herna, tělocvična
- Motivace: *Pračlověk musel při lovení zvěře překonávat překážky na cestě.*
- Cíl aktivity: Rozvoj pohybového ústrojí dítěte, trénování rychlosti a postřehu.
- Popis aktivity: Překážková dráha obsahuje – přeskokování gymnastickými obručemi, slalom z kuželů, chození přes lavici, prolézání strachovým pytle, balanc na hmatovém chodníku.
- Pomůcky: kužely, gymnastické obruče, lavice, strachový pytel, hmatový chodník

3. Zdravotní cviky s maskotem

- Časová náročnost: 5 minut

Organizace:	herna, tělocvična
Motivace:	Předchozí cvičení.
Cíl aktivity:	Protážení svalů po předchozích rušných aktivitách.
Popis aktivity:	Děti stojí rozkročmo, střídají upažení a skrčení upažmo. <i>Mamut se po ránu protahuje.</i> Děti udělají vzpor klečmo, nahrbí se protáhnout páteř. <i>Mamut uviděl pračlověka, lekl se a chtěl utéct.</i> Děti udělají vzpor klečmo, jednu nohu skrčí a poté zanoží. To stejné udělají s druhou nohou. <i>Mamut si protahuje zadní nohy.</i> Děti si lehnout, pokrčí nohy a zvednou pánev a poté opět položí. <i>Mamut jde okolo mostu.</i> Dítě si stoupne, rozkročí nohy a poskakuje na místě. <i>Mamut má radost ze života.</i>

9:30 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Časová náročnost:	20 minut
Organizace:	V herně na koberci, v kruhu
Motivace:	Píseň Běží mamut, předchozí aktivity
Cíl aktivity:	Získat základní povědomí o tom, kdo byl šaman, jak se léčilo v době pravěku.
Popis aktivity:	Dětem ukážeme obrázek šamana. Ty jej dle obrázku budou popisovat, například jeho oblečení, podoba, čím se zdobil a jak se lišil od obyčejného pračlověka. Dále s dětmi diskutujeme o tom, co bylo úkolem šamana a jakou práci vykonával. Dále s dětmi probereme způsob, jakým byli pralidé léčeni a čím se postup liší od dnešní medicíny. Seznámíme je i s tehdejším významem amuletu a víry obecně.
Pomůcky:	demonstrační obrázky, obrázkové knihy, amulety vyrobené s dětmi

2. Stínové pravěké pexeso

Časová náročnost:	10 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	<i>Za celý týden jsme se seznámili s různými pojmy, předměty a postavami z pravěku. Všichni se nám teď poschovávali a my vidíme pouze jejich stíny. Poznáte, ke kterému obrázku patří který?</i>
Cíl aktivity:	Rozvoj zrakového vnímání a paměti.
Popis aktivity:	Kartičky stínového pexesa rozdáme lícem dolů na stůl. Děti hrají ve dvou a mají za úkol najít vždy stejný pár – obrázek a jeho stín. Vyhrává ten, kdo získá nejvíce dvojic.
Pomůcky:	Stínové pravěké pexeso
Poznámka:	Dětem, které pravidla ještě přímo nechápou, můžeme hru zjednodušit. Všechny kartičky otočit lícem nahoru a děti musí hledat pouze stejné páry.

10:15 – 11:30 Hygiena a pobyt venku

1. Výroba bylinné masti

Časová náročnost:	45 minut
Organizace:	školní zahrada
Motivace:	Předchozí aktivity celého dne, především poznávání šamana a tehdejšího způsobu léčby.
Cíl aktivity:	Poznávání nejznámějších květin a bylin. Výroba masti z bylin.
Popis aktivity:	Děti nasbírají bylinky po školní zahradě a následně je spolu pojmenujeme. Poté na elektrické vařiči rozehřejeme vazelínu, do které přidáme nasekané bylinky. Povaříme 15 minut a poté přesejeme přes sílonovou punčochu. Poté rozdělíme obsah do malých misek. Děti si potom misky ozdobí, dle své fantazie, permanentním fixem.
Pomůcky:	Elektrický vařič, bylinky, hrnce, sílonová punčocha, vazelína, mystičky, naběračka, permanentní fix

Reflexe dne

Ranní aktivity děti opět velmi bavily, nejvíce si užily výrobu amuletu. Ocenily, že si jej mohly vyrobit dle své vlastní fantazie a nebyly nijak omezovány. Některé mladší děti

potřebovaly dopomoc při výrobě, neboť se jim s materiálem hůře manipulovalo. Dokreslování druhé poloviny obrázků bylo pro děti poměrně obtížné. Mladší děti si s aktivitou nevěděly rady. Pro příště by bylo vhodné upravit aktivitu tak, aby místo barevného obrázku byl pouze jednoduchý obrys. Přepisování slov dle vzoru obecně děti velmi baví, a proto si užily i přepisování slov s tématem pravěku. V rámci ranního komunitního kruhu jsme se začali bavit o šamanovi, jeho léčitelství a víře. Na základě toho jsem se děti ptala, jaké je jejich přání. Většina dětí měla materiální přání, například nové hry, elektroniky, kola, knihy atd. Další si přáli nadpřirozené či kouzelnické schopnosti. Pouze jedno dítě si přálo, nemateriální přání, které nebylo určeno pouze pro něj. Tento chlapeček si přál, aby skončila pandemie Covid-19 a všichni byli zdraví. Během ranního cvičení jsme opět hráli již známé pohybové hry, pouze s omezenou tematikou na projekt. Součástí byla též překážková dráha, která děti bavila. Při hlavní řízené činnosti jsme se blíže seznámili s osobou šamana a nechali jsme děti volně diskutovat o jejich představách o něm. Následně jsme si vše ujasnili a více jsme se pobavili o jeho úloze v rámci pravěkého společenství.

Při venkovních aktivitách jsme navázali na řízenou činnost a sbírali bylinky a květiny dostupné na školní zahradě. Nejprve jsme se naučili je poznávat a poté jsme si z nich připravili bylinnou mast. Děti byly nadšené, že si mohou vyrobit svůj praktický výrobek, který dále využijí. Mnoho z nich mast využilo jako dárek pro své rodiče, kteří z tohoto měli velkou radost. Čtvrtý den programu hodnotím kladně, i přes to, že některé aktivity byly na mladší děti obtížné. I když se jim některé činnosti nedařily, i tak se snažily a měly z průběhu dne dobrý pocit.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
Dítě rozvíjí pohybové schopnosti a zdokonaluje své dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání	Dítě si osvojí některé dovednosti, které předcházejí čtení a psaní. Dítě zvládá sebeobsluhu. Dítě umí hrát hry ke cvičení různých forem paměti	Dítě si váží práce ostatních lidí. Dítě rozvíjí spolupráci s ostatními lidmi. Dítě zná pravidla chování ve vztahu k druhému.

<p>pohybového aparátu a tělesných funkcí.</p> <p>Dítě ví, kdo je šaman, zná náplň jeho práce, víru a způsoby léčby lidí v pravěku.</p> <p>Dítě zná části lidského těla a pojmenuje nejdůležitější orgány.</p>	<p>(mechanické, logické, obrazné a pojmové).</p> <p>Dítě vyjadřuje své myšlenky, představy a pocity.</p>	<p>Dítě se seznámí s vírou, spiritualitou a významem pro člověka.</p>
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou a hrubou motoriku.</p> <p>Zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci.</p> <p>Mít povědomí o osobě šamana a jeho práci.</p> <p>Dítě si uvědomuje vlastní tělo.</p>	<p>Spontánní hra, ranní hry, didaktické hry a hračky.</p> <p>Dítě mluví samostatně, v souvislých větách a obhájí si svůj názor.</p> <p>Dítě popíše své představy a fantazii.</p>	<p>Spolupracovat s ostatními při hře, dělit se o pracovní pomůcky, knihy, encyklopedie při práci ve skupinkách.</p> <p>Respektuje náboženství a víru.</p>
KONKRETIZOVANÝ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Dítě správně drží psací náčiní, má správný sed.</p> <p>Pohybuje se koordinovaně a jistě, a to i v různém přírodním terénu.</p>	<p>Dítě popíše svou představu a vysvětlí svůj názor.</p> <p>Chápe pravidla her a je schopno je hrát.</p>	<p>Dítě poprosí o radu či pomůcky, pomáhají si navzájem.</p> <p>Poděkuje či se omluví.</p> <p>Vysvětlí druhému pravidla hry, či kde dotyčný udělal chybu.</p>

Popíše vzhled a osobu šamana a jeho rozdíly od běžného pračlověk. Pozná a ukáže části svého těla a základní lidské orgány.		VÍ, kdo je bůh a jakým způsobem funguje víra.	
EVALUACE			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Organizační formy	X		
Odůvodnění: Organizační formy byly zvoleny adekvátně k věku dětem.			
2. Metody	X		
Odůvodnění: Metody byly zvoleny tak, aby děti vše pochopily.			
3. Metodický postup	X		
Odůvodnění: Byl upraven vzhledem k věku dětí.			
4. Vzděl. nabídka vzhledem k i. možnostem dětí	X		
Odůvodnění: Byla zvolena široká nabídka aktivit vzhledem k individualitě dětí.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (STARŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti rozuměly většině řečeného a používaly již naučené pojmy.			
2. Psychologická oblast		X	
Odůvodnění: Některé děti nepochopily pravidla všech aktivit.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Starší děti pomáhaly dětem mladším.			

HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (MLADŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Pojmy, které mladší děti neznaly, jim byly vysvětleny.			
2. Psychologická oblast		X	
Odůvodnění: Mladší děti nechápaly pravidla některých her a musela být zjednodušena.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Mladší děti se snažily spolupracovat se staršími a navzájem si pomáhat.			

4.5. 5. Den - pátek

6:15 – 8:30 Ranní hry (děti mají možnost spontánních her či aktivity dle výběru)

1. Výtvarná činnost – Malování na obličej

Časová náročnost: 5-15 minut

Organizace: u výtvarného stolečku

Motivace: *V pravěku se lidé velmi rádi zdobili a odlišovali od jiných tlup. Jelikož máme dneska velký sportovní den a budeme soutěžit, vytvoříme si různé tlupy a každé vymyslíme nějaký znak, kterým pomalujeme obličej.*

Cíl aktivity: Rozvoj fantazie a představivosti. Rozlišování tvarů a barev.

Popis aktivity: Dětem rozdělíme do 3 tlup a každé z nich společně vymyslíme znaky a barvu, které budou danou skupinu představovat. Následně jim pedagog namaluje obličejovými barvami znaky na tváře.

Pomůcky: obličejové barvy, demonstrační obrázky

2. Pravěká matrjoška

Časová náročnost: 5 minut

Organizace: u stolečku

Motivace: Aktivity předchozích dnů.

Cíl aktivity:	Rozvíjet zrakové vnímání a předmatematické představy (větší, menší)
Popis aktivity:	Dětem rozdáme obrázky mamuta různých velikostí a společně ve skupinkách musí poskládat obrázky podle velikosti. Správnost si ověří tak, že každý následující obrázek musí být menší než ten předešlý a vlézt se do něj.
Pomůcky:	Didaktická hra „Pravěká matřjoška“

3. Pravěké stříhání

Časová náročnost:	5 minut
Organizace:	u stolečku
Motivace:	Aktivity předchozích dnů.
Cíl aktivity:	Stříhání dle značených cestiček.
Popis:	Dítě dostane pracovní list, kde musí podle čáry stříhat cestu.
Pomůcky:	Didaktický pracovní list „Pravěké stříhání“

8:30 – 8:50 Ranní komunitní kruh

- Děti seznámíme s tématem dnešního dne – Sportovní den s tematikou pravěku.
- Zopakujeme si vše, co jsme se během dnešního týdne naučili. S dětmi si uděláme společnou reflexi, kde děti zhodnotí, co se jim líbilo a co ne. Ve volném čase dáme dětem k dispozici všechny didaktický materiál a hračky, které jsme za celý týden potřebovali. Děti si tak mohou dodatečně pohrát s tím, co se jim nejvíce líbilo.

9:15 – 11:30 + Svačina + Hlavní řízená činnost + pobyt venku

1. Opékání špekáčků

Časová náročnost:	30 minut
Organizace:	školní zahrada, u ohniště
Motivace:	<i>Pravěcí lidé si potravu ve většině případů připravovali na ohni. Proto si také dnešní svačinu uděláme v dobovém stylu.</i>
Cíl aktivity:	Vyzkoušet si přípravu a zapálení ohně, udržování ohně a opékání jídla nad ohněm.
Popis aktivity:	Nejprve s dětmi nachystáme ohniště, namačkáme papíry, přiložíme malé klacíky a potom větší a zapálíme. Necháme oheň rozhořet a mezitím si nařežeme špekáčky, které

napíchneme na větve či na vidlice. Špekáčky potom opečeme a společně sníme.

Pomůcky: staré letáky, větve, polena, sirky, špekáčky, nůž, vidlice, talířky

Poznámka: Menším dětem pomáháme s opékáním špekáčků, případně děti pouštíme po skupinkách s dohledem pedagoga.

2. Sportovní aktivity

Časová náročnost: 30-45 minut

Organizace: Školní zahrada

Motivace: *Za celý týden jsme se naučili co nejvíce o pravěku, o životě pravěkých lidí, o lovu, o zvířatech. Trénovali jsme naše postřehy, rychlosti a odolnosti při aktivitách a nyní si uděláme bojovku s tématem pravěku. Je 8 stanovišť, která prověří vaše schopnosti a dovednosti jako pračlověka. Zjistíme, zda byste v pravěku dokázali žít a postarat se o sebe, vaši rodinu či celou tlupu.*

Cíl aktivity: Trénovat pohybové dovednosti, zahřát dětský organismus, trénovat předmatematické představy a matematické počty. Rozvíjet zrakové vnímání, prostorovou orientaci a soutěživost. Projít si všechny stanoviště a dostat odměnu.

Popis aktivity: S pedagogy vytvoříme 8 stanovišť, které jsou vymyšlené tematicky na pravěk a označeny obrázkem spjatým s danou aktivitou či úkolem. Dětem vytvoříme a rozdáme tabulku, ve které jim bude sloužit jako opora při plnění úkolu (který úkol jim ještě chybí). Přes obrázek splněné aktivity bude fajfka či nakreslený smajlík.

Jedná se o tyto stanoviště:

- Mamut – Lov mamuta
- Oheň – štafeta s poleny
- Náhrdelník – navlékání korálku dle vzoru
- Ryba – lov ryb (chytání ryb na magnety)
- Kel – skládání geometrických tvarů dle vzoru

- Pazourek – slalom s kořistí
- Nástěnná malba – Kresba na tabuli
- Pračlověk – bludiště

Po splnění všech úkolů dostanou mohou děti dostat odměnu – diplom za účast, medaili a sladkou odměnu.

Pomůcky: didaktické hry, sportovní potřeby k aktivitám

Reflexe dne

Poslední den programu jsem úmyslně zvolila jako sportovní den se stanovišti a úkoly, které děti velmi baví. Hodně se na všechny aktivity těšily a poctivě trénovaly. Ranní činnosti jsem zvolila spíše odpočinkové, děti byly šťastné, že mohou mít pomalovaný obličej a zapojovaly se do vymýšlení vzhledu pro svou tlupu. Skládání obrázků podle velikosti zvládly naprosto všechny děti bez obtíží. Stříhání bylo pro děti těžší, některé nestříhaly přesně podle předlohy a špatně se jim držely nůžky. Opékání špekáčků si děti užily, pouze některé je nechtěly, takže měly jinou vlastní svačinu. Sportovní den se stanovišti měl u dětí velký úspěch. Všechny se snažily při každém úkolu a uplatňovaly nabitě vědomosti a dovednosti z celého týdne. Odměna děti potěšila a byly rády, že mají na celý týden památku.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE		
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST
<p>Dítě rozvíjí pohybové schopnosti a zdokonaluje své dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí.</p> <p>Dítě splní všechny úkoly a stanoviště na sportovním dni.</p>	<p>Dítě zvládá sebeobsluhu.</p> <p>Dítě umí hrát hry ke cvičení různých forem paměti (mechanické, logické, obrazné a pojmové).</p> <p>Dítě vyjadřovat své myšlenky, představy a pocity.</p>	<p>Dítě si váží práce ostatních lidí.</p> <p>Dítě rozvíjí spolupráci s ostatními lidmi.</p> <p>Dítě zná pravidla chování ve vztahu k druhému.</p>

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY			
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST	
Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou a hrubou motoriku. Zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci.	Spontánní hra, ranní hry, didaktické hry a hračky. Dítě mluví samostatně, v souvislých větách a obhájí si svůj názor. Dítě popíše své představy a fantazii.	Spolupracovat s ostatními při hře i při aktivitách běžného života.	
KONKRETIZOVANÝ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY			
BIOLOGICKÁ OBLAST	PSYCHOLOGICKÁ OBLAST	SOCIÁLNÍ OBLAST	
Dítě správně drží psací náčiní, má správný sed. Pohybuje se koordinovaně a jistě, a to i v různém přírodním terénu. Dítě projde všemi sportovními aktivitami a stanovišti bez větších obtíží.	Dítě popíše svou představu a vysvětlí svůj názor. Chápe pravidla her a je schopno je hrát. Dítě zvládá všechny aktivity spjaté s předmatematickými představami a matematickými počty. Chápe fairplay a to, že musí soutěžit spravedlivě.	Dítě poprosí o radu či pomůcky, pomáhají si navzájem. Poděkuje či se omluví. Vysvětlí druhému pravidla hry, či kde dotyčný udělal chybu.	
EVALUACE			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Organizační formy	X		
Odůvodnění: Organizační formy byly zvoleny adekvátně k věku dětem.			
2. Metody	X		
Odůvodnění: Metody byly zvoleny tak, aby děti vše pochopily.			

3. Metodický postup	X		
Odůvodnění: Byl upraven vzhledem k věku dětí.			
4. Vzděl. nabídka vzhledem k i. možnostem dětí	X		
Odůvodnění: Byla zvolena široká nabídka aktivit vzhledem k individualitě dětí.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (STARŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti zvládaly všechny sportovní pohybová stanoviště.			
2. Psychologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti chápaly pravidla všech her.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Starší děti pomáhaly dětem mladším.			
HODNOCENÍ K. OČ. VÝSTUPŮ (MLADŠÍ DĚTI)			
	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
1. Biologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti zvládaly všechny sportovní pohybová stanoviště.			
2. Psychologická oblast	X		
Odůvodnění: Děti chápaly pravidla všech her.			
3. Sociální oblast	X		
Odůvodnění: Mladší děti se snažily spolupracovat se staršími a navzájem si pomáhat.			

Závěr

V této bakalářské práci jsem vytvořila výukový projekt pro předškolní vzdělávání, který může využít jakákoliv mateřská škola, rodiče či veřejnost.

V teoretické části jsem nejprve popsala Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, rozvoj dítěte předškolního věku a stručně historii Předmostí a život pravěkých lidí.

Dále jsem vytvořila výukový projekt, který jsem následně realizovala v Mateřské škole v Čekyni. Pro tento projekt jsem vytvořila soubor didaktických materiálů, které jsem při výuce využila. Při realizaci projektu jsem zjistila, že děti mají velmi malé povědomí o pravěku, ale i celkově historii. Myslím si, že by se děti již od předškolního věku měli seznamovat s historií a tím, jaký byl život dříve.

Na základě provedeného projektu, zkušeností s ním a reakcí samotných dětí, uvažuji dále o přepracování a rozšíření projektu na měsíční případně celoroční projekt. Děti by se více s tématem dozvěděli o pravěku.

Bakalářská práce může být přínosem nejen pro mateřské školy spadající pod Základní školu JAK Přerov, která se profiluje zaměřením na pravěk, ale také dalším mateřským školám, která téma zajímá. Didaktický materiál a aktivity mohou také využít rodiče s dětmi, kteří chtějí své děti zábavnou formou rozvíjet.

Seznam odborné literatury

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Rozvoj grafomotoriky: jak rozvíjet kreslení a psaní*. Brno: Computer Press, 2006. Dětská naučná edice. ISBN 80-251-0977-1.

BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Vyd. 3. Přeložil Dana LISÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0846-4.

BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3008-0.

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Vyd. 2. Přeložil Hana VAŇKOVÁ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0195-3.

KLÍMA, Bohuslav. *Lovci mamutů z Předmostí*. Praha: Academia, 1990. Památky naší minulosti.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

- PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Přeložil Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál, 2014. Klasici. ISBN 978-80-262-0691-0.
- PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Projektování v mateřské škole*. V Olomouci: Hanex, 2004. ISBN 80-85783-44-4.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- SCHENK, Zdeněk a Marta JANDOVÁ. *Od lovců mamutů k cihle: osud světoznámé archeologické lokality Předmostí a příběh hrobu, který ji proslavil : 30.1.-30.4.2015*. Přerov: Statutární město Přerov, 2015. ISBN 978-80-906145-2-9.
- SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SUCHÁNKOVÁ, Eliška. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0698-9.
- ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3.
- ŠIKULOVÁ, Renata, Ivana BRTNOVÁ ČEPIČKOVÁ a Iva WEDLICHOVÁ. *Kapitoly z předškolní pedagogiky I*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2005. ISBN 80-7044-685-4.
- ŠIKULOVÁ, Renata. *Kapitoly z předškolní pedagogiky II*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-825-3.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2141-4.
- ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada, 2008. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1907-8.
- ŠVEHLÁKOVÁ, Eliška. *S lovci mamutů: etapová hra*. Brno: Mravenec, 2014. Etapová hra. ISBN 978-80-87447-35-2.
- UŽDIL, Jaromír. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-599-7.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. ISBN 80-7068-066-0.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

Ostatní zdroje

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2018. 48 s. [cit. 2021-06-03]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.rvp.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.

Seznam příloh

Příloha A – Píseň Běží mamut

Příloha B – Pracovní list Co patří do řady?

Příloha C – Pravěké počítání

Příloha D – Pravěká první písmena

Příloha E – Pravěké počítání slabik

Příloha F – Pravěké domino

Příloha G – Pravěký dobble

Příloha H – Zadní strana aktivit

Přílohy

Příloha A – Píseň Běží mamut

Běží mamut

C C C C

Vpra - vě - ku je dě - sná psi - na, ví to kaž - dý muž i že. na.
Pra - člo - věk si šou - lí hlí - nu, chce zní soš - ku ve - nu - ši - nu.
Bě - ží ma - mut bě - ží bě - ží, pra - člo - věk ho chy - tí stě - ží.
Vět - vič - ky si nas - klá - da - jí, jis - kru šu - trem vy - kře - sa - jí,
Na o - heň si ma - so da - jí, všich - ni zto - ho ra - dost ma - jí.

5 F C G C

Pra - li - di jim ří - ká - me, hrát si na ně bu - de - me.
Pra - že - na pak vjes ky - ni, ma - lu - je si na stě - ny.
Vez - me na něj pa - zour - ky a má ob - ěd do chvil - ky.
už plá - po - lá pla - mí - nek, vznik - ne zně - ho o - hý - nek.
U o - hýn - ku si tan - čí, o - pé - ka - jí si kan - čí.

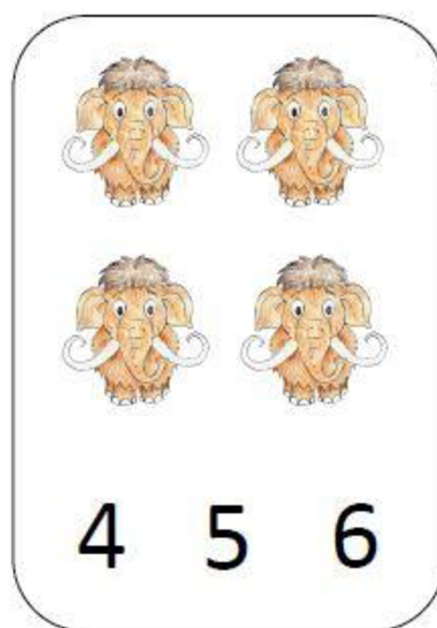
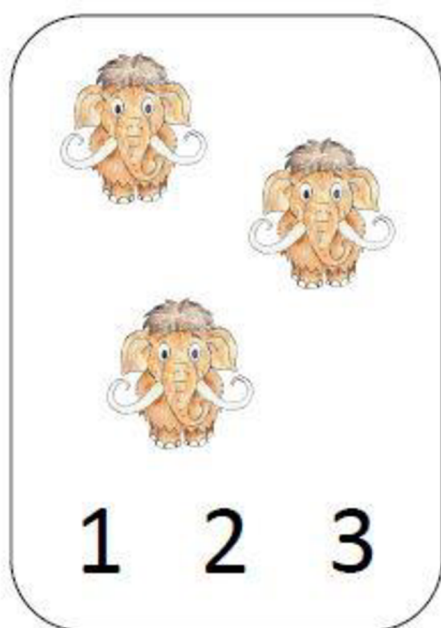
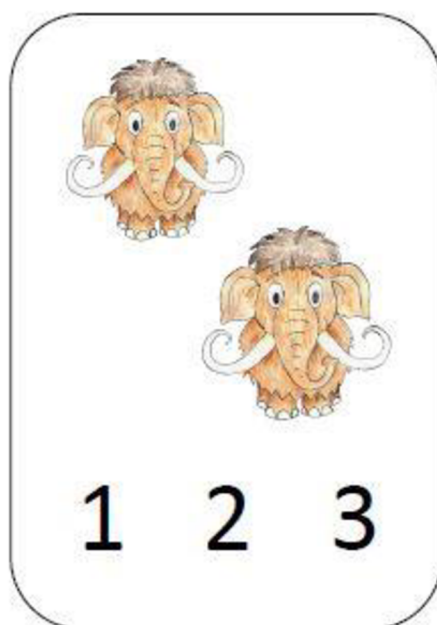
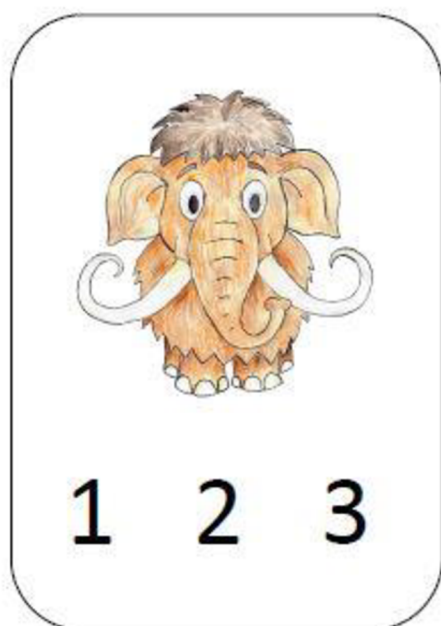
Příloha B – Pracovní list Co patří do řady?

Co patří do řady?

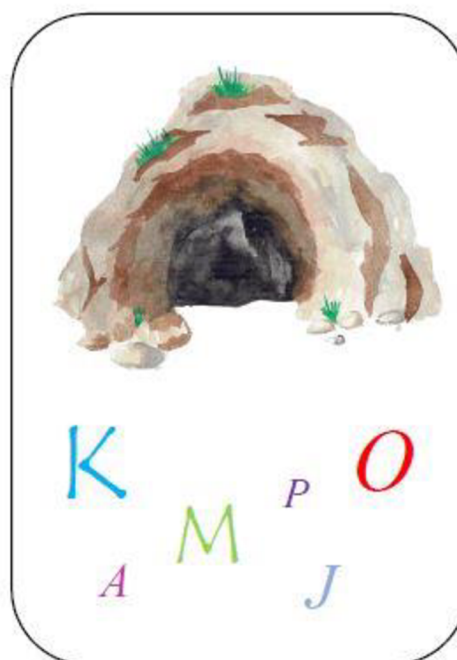
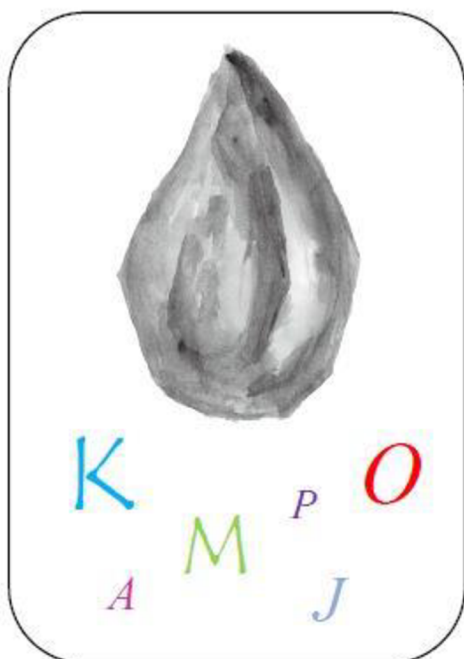
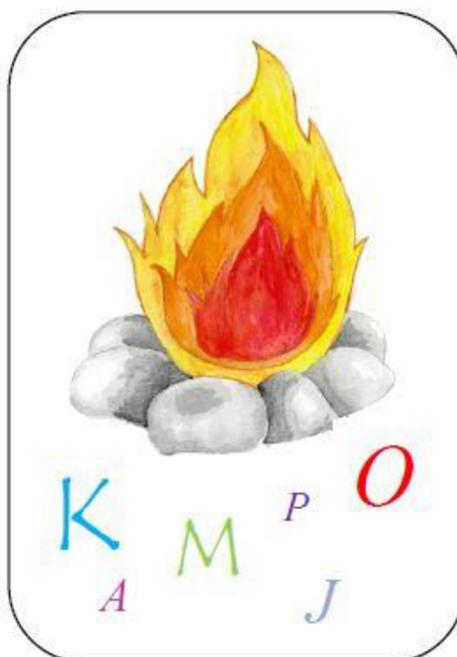
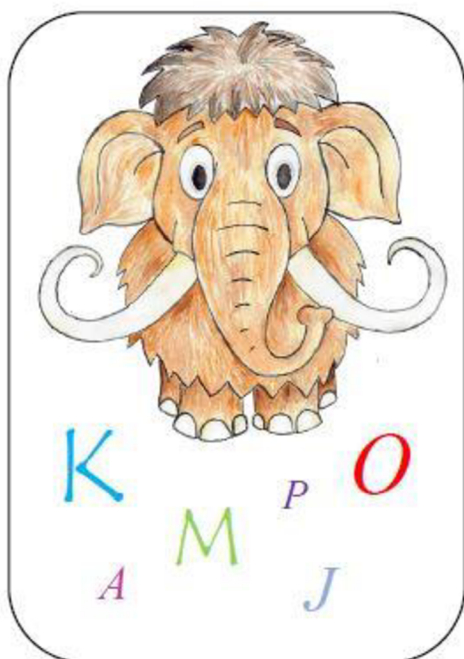

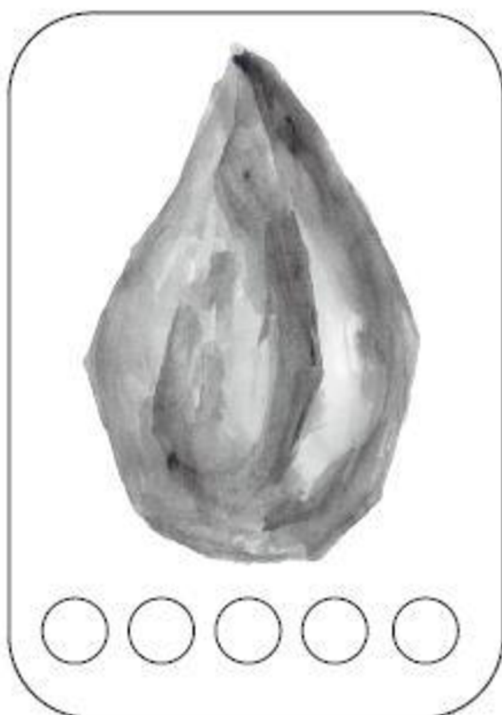
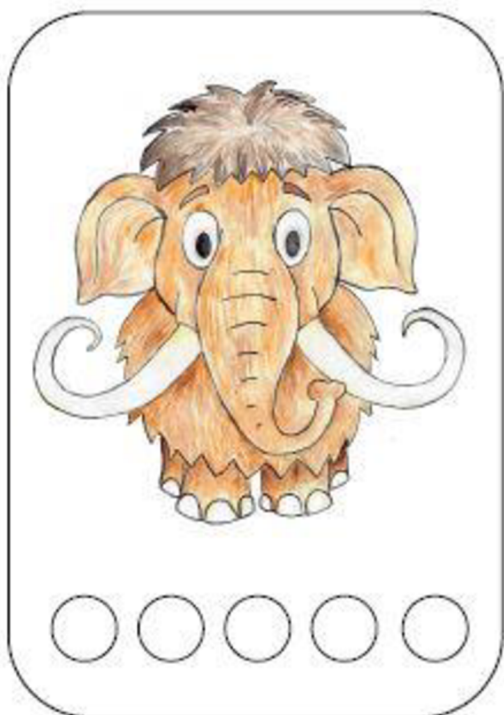
Příloha C – Praveké počítání

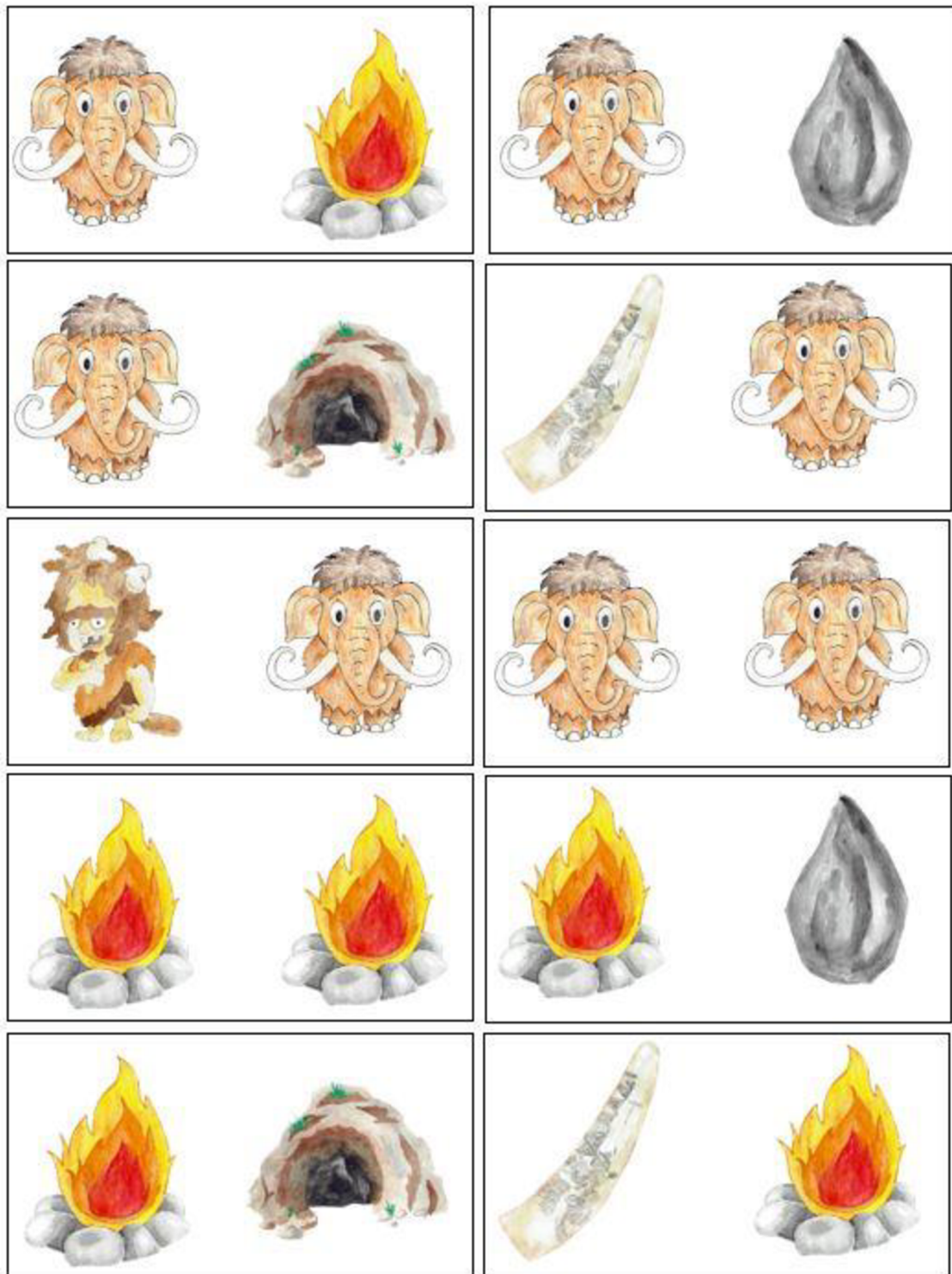
Příloha D – Pravěká první písmena

Příloha E – Pravěké počítání slabik

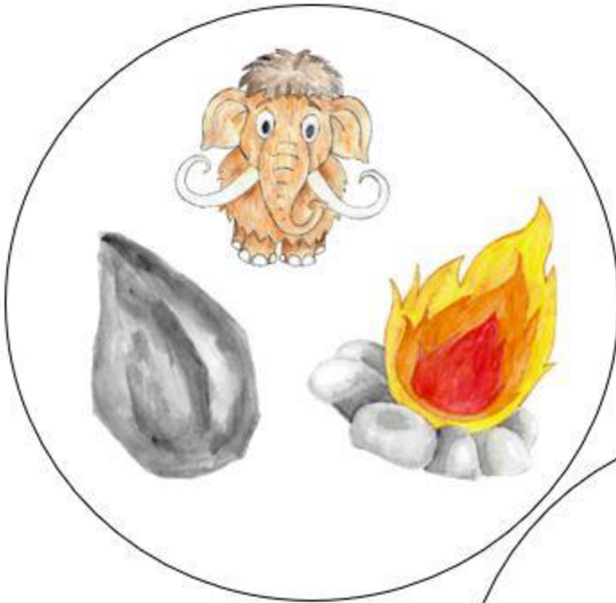

Příloha F – Pravěké domino

Příloha G – Praveký dobble

Příloha H – Zadní strana aktivit

